

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református
Egyházkerület folyóirata

A Marosvásárhelyi Református Vártemplom
éneklőszéke a felújítás után

Tizennyolcadik évfolyam
2007. június

6

Tartalom

Tanulmány

- Boross Géza: A profetikus igehirdetés. (33.)
V. A profetikus igehirdetés perspektívái.
3. A profetikus igehirdetés szükségessége.....275

Vasárnapi prédikációk

- Felszegi Imre: A krisztusi gyülekezet. Az apostolok cselekedetei 2,43.47.....277
Hess, Andreas: A megőrzött és a megőrző hit. Máté 25,14–29 279
Szabados József: Isten szeretete. 1János 4,19 283

Prédikáció Szentháromság vasárnapjára

- Szakács Nagy Ilona: Közösségben élni. Máté 28,18–20 285

Prédikációk sákramentumos istentiszteletre

Keresztelési igehirdetés:

- Kovács Levente: A tanítványság útja. Máté 28,18–20.....287

Úrvacsorai igehirdetés:

- Dr. Victor János: Az ünnepi ital. 1Korinthus 11,25.....288

A Genezaret partján

- Jerry Bridges: Kegyelem (6.)
A nagylelkű gazda 290
Példázat a kegyelemről 291
Irgalmas és nagylelkű 292
Isten boldogan cselekszik jót 293

Alkalmi prédikációk

Esketési igehirdetés:

- László Lehel: Tégy engem mintegy pecsétet a te szívedre... Énekek éneke 8,6–7 295

Temetési igehirdetés:

- Bíró Endre: „Hatalmasan cselekedett velünk az Úr” Zsoltárok 126,3 297

Tanulmány a restaurálásról

- Ravasz László: A református templom 299

A cím- és hátlapon a Marosvásárhelyi Református Vártemplom éneklőszéke a restaurálás előtt és után. A restaurálást végezte és a fényképeket készítette Mihály Ferenc.

Tanulmány

Boross Géza
Budapest

A profetikus igehirdetés (33.)

V A profetikus igehirdetés perspektívái

3. A profetikus igehirdetés szükségessége

Miért van szükség profetikus igehirdetésre az egyházban? Miért lesz egyre időszerűbb ez az igehirdetés?

5.3.1. Az egyre inkább növekvő *lelki éhség és szomjúság* miatt. „Ímé, napok jönnek, azt mondja az Úr Isten, és éhséget bocsátok e földre; nem kenyér után való éhséget, sem víz után való szomjúságot, hanem az Úr beszédének hallgatása után.” (Ám 8,11) Posztmodern társadalmunk életét, kísérletezését, pánikszerű értelemkeresését, ideológiai, vallási és filozófiai doktrínáit figyelve azt kell mondanunk: most érkezett el az Ámós által prófétált éhség és szomjúság ideje. Akkor is, ha kortársaink még nem döbbsenek rá, mire éheznek, illetve szomjaznak tulajdonképpen. Nekünk, idehirdetőknak világosan kell látnunk, hogy korunk éhségét és szomjúságát csak az Úr beszéde, a profetikus igehirdetés tudja megelégtíteni. A profetikus igehirdetés kijózanító kérdése ma is ez, s egyre inkább ez kell hogy legyen: „Miért adtok pénzt azért, a mi nem kenyér, és gyűjtött kincseteket azért, a mi meg nem elégíthet? Hallgassatok, hallgassatok reám, hogy jót egyetek, és gyönyörködjék lelketek kövérségben...” – üzeni az Úr (Ézs 55,2) a mi nemzedékünknek is. Érdemes elgondolkozni azon, hogy a profetikus igehirdetés nemcsak kiürítheti, de meg is töltheti a templomot. „Az óriási gyülekezet, amely megtöltötte a dóm hajóit és mint a hullámáradat kihömpölygött az útra, mikor Savonarola... prédikált” – írja Ravasz László. (Ravasz: *Homiletika* 62.) „Kálvin mester prédikációra özönlött a nép” – írják Kálvinról. (Bilkei Pap István: Kálvin, mint lelkipásztor. In: *Emlékezés Kálvinra*, Budapest, 190., 296.) Wesley, Whitfield szabadon mondott igehirdetéseit ezrek hallgatták. A prédikáció sokat emlegetett modern krízise idején Walter Lüthi mindig tele templomokban prédikált. Hazánkban ilyen vonzó, tömegeket templomba kényszerítő igehirdetés volt Ravasz László, Joó Sándor, Gyökössy Endre, Kovács Bálint, Muraközy Gyula igehirdetése –, hogy csak őket említsük. Magyarázat: az emberi szív Isten után éhezik és szomjazik. Ezért éhségét és szomjúságát csak a profetikus igehirdetésben megszólaló „élő” ige tudja csillapítani. Ezért van szükség ma is, holnap is a profetikus igehirdetésre.

5.3.2. A lelki éhség és szomjúság csillapítása mellett szükség van a profetikus igehirdetésre a hívők *lelki vaksága* miatt is. A lelki vakság első jele az, hogy az emberek nem ismerik fel „az idők jeleit”, a kairoszt. Úgy vannak kortársaink is, mint voltak az emberek Noé napjaiban, az özönvíz előtt. „Észnek és isznak vala, házasodnak és férjhez mennek vala... És nem vesznek vala észre semmit.” (Mt 24,38–39) Vagy úgy, mint az Úr Jézus napjaiban Jeruzsálem, „mivelhogy nem ismerted meg a te meglátogatásodnak idejét” (Lk 19,44) A lelki vakság másik jele az, amikor a hívők sem ismerik fel a hamis prófétákat, akik juhoknak ruhájában jönnek, de belül ragadozó farkasok. Akik látszólag az Úr nevében prófétálnak, ördögöket üznek és sok hatalmas dolgot cselekszenek az Úr

nevében, Jézus azonban mégsem ismeri el őket (Mt 7,23). És a lelki vakság legveszedelmesebb formája önmagunk nem ismerése. Amikor úgy vagyunk, mint a laodiceabeli keresztyének, akik így gondolkodtak: „gazdag vagyok, semmire nincs szükségem”, pedig Jézus szemével nézve nyomorultak, nyavalyások, szegények, vakok és mezítelnek voltak (Jel 3,18). Ezt a vakságot megszüntetni hivatott a profetikus igehirdetés. A profetikus igehirdetésre annál inkább szükség van az egyházban is, s így a társadalomban is, minél inkább érezteti bomlasztó, zavaró hatását a különböző hamis próféták (szekták = kiségyház) hamis próféciája. A hamis próféták legjellemzőbb tulajdonsága – amit olykor kendőznek, máskor azonban kimutatnak – a másokat végtelenül lenéző, a másként gondolkodókat mélységesen megvető lelki gög. Leleplezésük egyházi és társadalmi közérdek. Régi egyházi szállóige szerint a keresztyénség legjellemzőbb ismertetőjegye először az alázat, másodszer az alázat és harmadszer is az alázat, mint Krisztus iskolájának egyik alaptudománya (Mt 11,29).

5.3.3. Szükség van profetikus igehirdetésre a gyülekezetek jó részének *lelki alvása* miatt. A lelki alvás az Efézus 5,14 szerint egyenlő a halállal: „Serkenj fel, aki aluszol, támadj fel a halálból, s felragyog tenéked a Krisztus!” Érdemes felfigyelni arra, hogy ez az ébresztő szó egy már meglévő, élő keresztyén gyülekezethez szól. Ebből látható, hogy a gyülekezet alvása a kezdetek óta kísértése, nyomorúsága az egyháznak. De az is, hogy ez tarthatatlan állapot. A keresztyén igehirdetésnek ezért egyik par excellence feladata a gyülekezetek ébresztése. Mire? A gyülekezet erőtlenségére, Jézus Krisztus di-csőséges valóságára („felragyog”) és harmadszor a gyülekezet küldetésére, teendőire, feladataira! Ez az ébresztés a profetikus igehirdetés feladata. De mint az ébredéstörténet mutatja, a gyülekezetek ébresztése a profetikus igehirdetés egyik nagy lehetősége!

Az Igehirdető olvasói nevében hálásan köszönjük dr. Boross Géza professzor úrnak, hogy ezt a döntően időszerű könyvét első közlésre nekünk ajánlotta fel. Nagyon bízom benne, hogy az erdélyi igehirdetés elmélyülésének egyik alappillére lesz ez a mű.
(A szerk.)

Vasárnapi prédikációk

Felszegi Imre
Somkerék

A krisztusi gyülekezet

Alapige: Az apostolok cselekedetei 2,43.47
Bibliailvasás: Zsoltárok 139,1–14

Isten mindenható és mindenütt jelenvaló – tanítja a Káté (HK 27.) E hitmegfogalmazást érezzük beteljesedni életünk minden napján, hiszen látjuk, hogy eltelnek az ünnepnapok, visszalépünk a szürke hétköznapiakba, és az Úr Isten mindig velünk van. Az ünnepnapokban és a hétköznapiakban Isten jelen van a mi életünkben. Ezt tapasztalták meg az első keresztyének is, amikor látták, hogy Jézus drága ígérete beteljesedik az ő életükben: „én tivatelek vagyok minden napon a világ végezetéig.” (Mt 28,20)

A pünkösdi utáni időben vagyunk, amikor a Péter prédikációjára háromezer ember csatlakozik a tanítványokhoz. Így megalakul az első gyülekezet, melynek tagjai úgy élnek, amiképpen megtanulták Mesterüktől. Az alapigénket megelőző vers tudósítása szerint, ezek az emberek „foglatosok valának az apostolok tudományában és a közösségben; a kenyérnek megtörésében és a könyörgésekben” Megfogalmazódik bennünk a kérdés, miért tudtak egy Isten szerinti életet élni? Mi vezette őket a Krisztus útján? – Az a felismerés, hogy nincsenek egyedül, mert velük van az ő Mestertük. Ez a megtapasztalás segítette az első keresztyéneket, hogy az ünnepnapokban és a munkás hétköznapiakban is olyan életet éljenek, amely kedves Isten szemei előtt.

Ma azt látjuk, hogy az emberek sem az ünnepnapokban, sem a hétköznapiakban nem igyekeznek Isten szerint élni. Vajon miért? Először, mert a mai ember nem látja, nem érzi és nem tapasztalja meg, hogy Isten jelen van az ő életében. A sok szaladgálás, a reggeltől-estig való munka, a rengeteg idegeskedés leköti a mai embert, és nem veszi észre, hogy az ő Istene mellette van. És ezért nem is tud Isten szerint élni.

De ezzel ellentétben milyen csodálatos, hogy minden időben vannak olyan emberek, akik tudják, hogy Jézus Krisztusnak tulajdonai, tudják, hogy megváltottak, és ezért hálaból Istennek tetsző életet élnek. Az ilyen ember élete csendes, békés, nyugodt és biztonságos élet.

A mai ige tanítása és a Szentírásból ismert példák vezessenek mindannyiunkat arra a felismerésre, hogy Isten mindig jelen van a mi életünkben, és ezért éljünk olyan életet, amely kedves az Ő szemei előtt.

Vajon milyen a mi életünk? Istennel élünk, vagy pedig Isten nélkül? Van-e nekünk nyugodt, biztonságos életünk? A munkahelyen, az iskolában, a piacon, az utcán tudunk-e egy Isten szerinti életet élni?

Másodszor, az első gyülekezet tagjai olyan életet tudtak élni, hogy amikor ezt meg látták a kívülállók, felébredt bennük az istenfélelem – olvassuk az alapigénk első versében. Az istenfélelem azt jelenti, Istent szeretni és neki engedelmeskedni. Az első gyülekezet tagjai tehát úgy tudtak beszélni, cselekedni és élni, hogy ezáltal az emberek megszerették Istent és neki engedelmeskedtek.

Egy egész kérdéssorozat fogalmazódik meg ebben a gondolatkörben: Hogyan élnek a mai gyülekezeti tagok? Mit látnak az emberek a mai tanítványok életében? Isten szerint élnek-e az egyházi vezetők, a papok, a presbiterek, a gondnokok, a tanítók, az orvosok, a gyülekezeti tagok, az ifjaink, a nőszövetség tagjai? Tudunk-e úgy élni, úgy be-

szélni és úgy cselekedni, hogy ezt látva, az emberekben felébredjen az istenfélelem? A kérdéssorozat végső kérdése ez: Isten szerinti életet élünk-e?

Az akkori tanítványok Istennel éltek, ezért tudtak jeleket és csodákat tenni.

Jézus megígérte a tanítványoknak, „azokat pedig, akik hisznek, ilyen jelek követik: az én nevemben ördögöket űznek, új nyelveken szólnak. Kígyókat vesznek föl, és ha valami halálost isznak, meg nem árt nekik, betegekre vetik kezeiket, és meggyógyulnak.” (Mk 16,17–18) Minden biztonnal azt kérdezzük, vajon a huszonegyedik század emberének az életében vannak-e csodák és jelek. Egy kedves, öreg néni bizonyásgtétele álljon előttünk. Egyik esztendőben minden alkalommal ő adta az úrvacsorai bort, és az azt követő esztendőben annyi borral áldotta meg a jó Isten, hogy nem volt edénye, ami-be tegye. Íme az az ember, aki beengedi életébe az Úr Istent, megtapasztalja, hogy az ő életében vannak jelek és csodák. Isten jeleket és csodákat tesz mindannyiunk életében. Ezek erősítik a mi hitünket. Az akkori tanítványok által történt csodák és jelek megbizonyították, hogy a feltámadott Úr Jézus Krisztus velük van. A mi életünkben történő jelek és csodák által meg kell lássuk, hogy az Úr Jézus jelen van a mi életünkben.

Meglátjuk-e és elfogadjuk-e a csodákat?

Az első gyülekezet tagjai meglátták, hogy a feltámadott Úr Jézus jelen van az ő gyülekezetükben, és dicsérték Istent.

A Lukács evangéliuma 5. részében olvassuk a gutaütött meggyógyításáról szóló történetet. Jézus meggyógyítja a gutaütöttet és „az rögtön felkelvén azok szemeláttára, fölvevé amin feküdt, és elméne haza, dicsőítvén az Istent” (Lk 5,25) Azaz dicsérte Istent a Jézusban nyert szabadításért. Az első keresztyének is dicsérték Istent a Jézusban nyert szabadításért. Dicsérték Istent, hogy megszabadította őket a sötétségtől, és bevezette a Jézus Krisztus világosságába, hogy a gyilkos tömegből átvezette őket az üdvözülők seregébe, hogy az ő megváltott és megváltozott életük által a kívülrőlők is eljutottak az istenfélelemre.

Isten mindenkit megváltott, és mégis azt látjuk, hogy a mai ember nem dicséri Istent. Ha valamit elér az életben, azt saját ügyességének, saját okosságának és saját hatalmának tulajdonítja, és nem tudja, hogy Isten nélkül semmit sem tud cselekedni. A mai ember azt sem tudja, hogy nem képes önmagát megváltani. Amíg nem tudja, hogy az ő életében Isten cselekszik, amíg nem tudja, hogy az életét Isten váltja meg, addig nem is tudja dicsérni Őt. Viszont, akik Istennel élnek, azoknak minden a javukra van, és azok dicsérik az Urat. Jézus így szól mihozzánk: „aki énbennem marad, én pedig őbenne, az terem sok gyümölcsöt...” (Jn 15,5)

Ezt a gyümölcsöt látjuk az első keresztyének életében, amikor azt olvassuk az igében, hogy az egész nép előtt kedvességet találtak. Az első gyülekezet tagjai úgy tudtak közösen tanítani, úrvacsorázni, imádkozni, úgy tudták Istent dicsérni, hogy az emberekben felébredt az istenfélelem, és ezáltal megkedvelték és megszerették a tanítványokat, és megkínálták a krisztusi életet.

Minő fájdalmas, amikor arról panaszkodnak a gyülekezeti tagok, hogy egyik vagy másik egyházi vezető ilyen-olyan életet él.

De ezzel ellentétben minő csodálatos, hogy a mi napjainkban is vannak ilyen Isten szerint élő emberek, akik által megkínánjuk mi is a Krisztus útját. És itt már lehet kérdezni: tudunk-e olyan életet élni, hogy látva az emberek a mi templomos, bibliás, úrvacsorázó életünket, dicsőítsék a mi Mennyei Atyánkat?

Az akkori tanítványok munkája, szolgálata, fáradozása és Isten szerinti élete nem volt hiábavaló, mert az alapigénk utolsó gondolata, amely egyben a mai alapigénk záró gondolata is, arról tudósít, hogy „az Úr minden napon szaporítja vala a gyülekezetet az üdvözülőkkel” Az emberek látva, hogy a tanítványok Istennel élnek, és meglátva a

krisztusi élet áldásait, nemcsak megkívánták ezt az életet, hanem be is álltak a Krisztus seregébe, azaz szaporodott a gyülekezet. Figyeljük csak meg az ígét, ezek a tanítványok nem mentek házról-házra, hogy csalogassák az embereket az ő gyülekezetükbe, mégcsak nem is hívogatták őket. Ezek a tanítványok csak egy dolgot tettek: Isten szerint éltek. És ezt látva az emberek csatlakoztak a gyülekezethez.

Ma mindennek a fordítottját látjuk. A lelkész a presbiterekkel végiglátogatja a gyülekezet tagjait, mindenkit hívnak a gyülekezet közösségébe, és hányan éveken, évtizedeken keresztül be nem nyitják a templom ajtaját. A frissen konfirmált ifjainkat a fogadalomtétel elmondása után már nem látjuk a templomban. A mai modern embernek fontosabb a munka, a szórakozás, a televízió, és őt nem érdekli a templom, az Isten, a bűnbocsánat, az imádkozás, az úrvacsorázás, nem érdekli sem Krisztus, sem a krisztusi élet, sem az örök élet.

A kérdés nekünk szól: tudunk-e olyan Isten szerinti életet élni, hogy a mi életünk által Krisztushoz vezessük az embereket. Fel tudjuk-e mutatni, hogy Isten velünk van életünk minden napján?

Sajnos, sokszor nem.

Éppen ezért fogadjuk be és cselekedjük meg az ige tanítását és örömeit. Élünk templomos, bibliás, úrvacsorázó életet, mutassuk meg, hogy Isten mindig velünk van, és jeleket és csodákat tesz a mi életünkben. Jöjjünk és csatlakozzunk a Krisztus seregéhez, és mondjuk a Káté szavaival – „ennek a seregnek én is élő tagja vagyok, és mindörökké az maradok.” (HK 54.) Ámen.

Andreas Hess

Zürich, Svájc

A megőrzött és a megőrző hit^{*}

Alapige: Máté 25,14–29

Bibliaalvasás: Róma 8,26–32

Kedves Gyülekezet! Úgy foglalkozunk most ezzel a példázattal, hogy megvizsgáljuk, miként gondolkodik a három szolga, s mi a mondanivalójuk.

Az első

Csodálkoztam is azon, hogy az uram megdicsért és „jó és hű szolgám”-nak nevezett. Csak azt tettem, amit tennem kellett, s amire vagyona iránti felelősségem engem kötelezett. Természetesen örültem és jólesett a dicséret. Mert azért csak nem volt annyira könnyű és gond nélküli a munkám, mint ahogy az utólag kinéz. Elmondhatom, hogyan is volt.

Először mindenféle gondolat járt az agyamban, érzések és gondolatok játszottak velem. Hiszen, ugye, őt ezüstpénzzel rendelkeztem. Büszke voltam, hogy az őt ezüstpénz az enyém. Az is jólesett, hogy ekkora bizalmat élvezhettem uramnál. Ez erősítette önbecsülésemet. De hamar megéreztem ennek a pénznek a terhét is: hogyan tudok ennyi pénzzel jól gazdálkodni? Érték hozzá, felnöttem a feladathoz? Adomány és felelősség ugyan szép dolog, de előbb vagy utóbb ezek nyomasztóvá válnak.

Biztos ismerik Önök is ezt az érzést, talán más élethelyzetekből is. Fiatal anyák nézegetik kisbabájukat, s az öröm közben hirtelen beléjük vágódik a kérdés: mekkora is a

---

^{*} Isten dicsősége az élő ember c. kötetből.

felelősségük, s vajon ennek hogyan tudnak megfelelni? – De az is meglehetősen nehéz, amikor a saját képességeinknek és teljesítményvágyunknak kívánunk megfelelni. Ez nem másoktól „jön” tehát hozzánk, nem mások várnak el tőlünk valamit. Igazán a belső nyomás okoz lelki stresszt, ami sokkal erőteljesebb nyomás rajtunk, mint a kívülről jövő, hogy ti. miként tehetünk eleget önmagunknak, hogyan tudjuk folyamatosan hozni a formánkat, hogy megfeleljünk saját igényeinknek és önértékelésünknek. Ez bizony komoly stresszhez vezethet.

Miután ezt a nagy vagyont reám bízta gazdám, meg kellett őriznem magamat erre a feladatra, s megerősödöm abban a tudatban, hogy helyesen bánok-e majd az öt ezüstell.

De minek is kellett megfelelnem? Hirtelen eszembe jutott: de hiszen a gazdám nem is adott semmiféle utasítást. Nem kötötte az adományt semmiféle feladathoz. Egyszerűen csak nálunk hagyta a pénzt, s aztán elutazott. Először csak távozta után kaptam észbe, hogy ez mekkora bizalom. Teljesen természetesen megbízik bennünk, nem fenyeget, s nem lát el mindenféle tanáccsal.

Amint ez tudatosult bennem, fellelkesültem. Nagyon tetszett, hogy ilyen módon is teljesen megbízott bennem és komolyan vett. Azt is hamar megértettem, hogy miért nem küldött üzeneteket és ellenőrző leveleket. Önálló emberként úgy kellett és lehetett is dolgoznom, mintha tényleg nem lenne itt.

Kérem, ne értsenek félre: nem helyettesítettem őt a munkámmal. Erről szó sem lehetett. Ezért úgy dolgoztam, ahogy azt elvárta tőlem. Ő megbízott bennem, én pedig felelős vagyok azért, amit rám bízott. Felelősségem válasz volt bizalmára – szabadon adott válasz a szabadon megtisztelő bizalomra.

Nyilván, ennek az önkéntes felelősségvállalásnak megvannak a problémái is. Megértem azokat is, akik éppen ezért inkább nem vállalják ezt a felelősséget. Lehet, hogy túlzott elvárásnak tartják ezt, ez gátolja őket, s rászorulnak valakire, aki utasítja és ellenőrzi őket. Aki viszont szabadnak érzi magát felelősségében, egyszer csak, s viszonylag gyorsan, szembesül az eredménytelenség és a mulasztás lehetőségével. De egészen különösnek tartottam: miközben éltem a felelősséggel, észrevettem, hogy nemcsak szabadságom nőtt, hanem az a bizonyosságom is, hogy gazdám bizalma az eredménytelenséget és a tartozást is elviselné. Ezért vállaltam bizonyos kockázatot is – olyan területen, amely mindig is veszélyes és forró talaj volt másoknak, nekem is. Olyan dolgokba keveredtem, melyekről mások azt mondták, mi közöm ehhez, nem értek semmit sem azokból a dolgokból. Olyan emberekkel léptem kapcsolatba, akik egészen mások voltak, mint én, s akikkel egyébként nem kerestem volna a kapcsolatot. Még égési sebeket is viselek az ujjaimon, mert egyik-másik ügylet forróbb volt, mint gondoltam volna. De mindezt abban a szabadságban tettem, amivel gazdám megtisztelt engem. Később azért dicsért meg, mert bátorkodtam ekkora bizalomra szabad lelkiismerettel és felelősségtudattal válaszolni. Örültem annak, hogy bizalmára bizalommal válaszolhattam.

A második

Én is meglepődtem, de büszke is voltam, hogy gazdám két ezüstpénzt bízott rám. Még soha életemben ennyi pénz nem volt a kezemben. De rögtön azon kezdtem el töprengeni, miért kaptam csak kettőt, s nem ötöt? Természetesnek tartottam, hogy a nagyobb számmal, s nem a kisebbel hasonlítottam össze az enyémet. Ismerik ezt az érzést, nem? Azt a kollégát meg egyenesen megsajnáltam, aki csak egy talantumot, ezüstöt kapott. Számomra sok gondot jelentett, hogy a kettő az egyhez közelebb esett, mint az öt a kettőhöz. Nem értettem a különbséget. Ezért az elosztást igazságtalannak és önké-

nyesnek éreztem. Hosszú ideig morfondíroztam ezen a látszólagos igazságtalanságon. Sok időt és erőt pocskoltam el a töprengéssel. Ennyi erőt sokkal hasznosabb dolgokra is fordíthattam volna! De miért is kell mindig összehasonlításokat tennünk? Hamar a nyomára akadtam ennek is.

Miért kezelnek minket különbözőképpen és miért van különbség képességeink, ajándékaink között? A képességeink szerint ítélt meg minket urunk, vagy már látta előre reakciónkat? De hiszen a képességek és a reakciók is csak a különbözőségekből adódnak. Bármennyire is szeretnénk az élet különböző kezdeti feltételeit visszavezetni addig, amíg akarjuk, soha nem találunk közös kiindulási pontot másokkal. Az egyéni startfeltételek soha nem változnak, és soha nem értjük meg egészen az összefüggéseket. Teljesen mindegy, hogy mire vezetjük vissza a különbségeket: biológiai feltételekre, környezeti hatásokra vagy születés előtti állapotokra, ennek ellenére marad egy nagy adag tisztázatlan kérdés, amivel együtt kell élnünk. Az eltérések ember és ember között végső soron feltáratlan titkok maradnak – s ismét mindegy, hogyan okoskodunk: sorsszerűen, tudományosan vagy vallásfilozófiailag. S még Istent sem tehetjük meg magyarázó elvvé ott, ahol makacsul bezárva maradnak a titkok.

Először ezt akkor éreztem, amikor gazdám átadta nekem a pénzét. Ekkor tudatosult bennem, hogy ki is vagyok számára. Bizalma elért engem, pont ott, ahol éppen voltam. Saját élettörténetem és fejlődésem minden különbözőségével együtt – ezek végül is olyan vízszintes vonalat alkottak, ami a titokzatos valahonnanból indult, s a titokzatos valahová irányába tart. Gazdám bizalma viszont fentről, függőleges irányból ért el engem. Rádöbentem: a bizalom mindig is vertikális belépés az életünkbe. Kívülről, a másik felől ér el minket. Nem lehet ezt megérteni, nem is lehet bizonyítani igazán, de át lehet élni, meg lehet tapasztalni. Ez nem talány, hanem maga a titok. Mintha Istenhez lenne köze, nem?

Korlátok közé zárt, mélységekkel szabdalt életem titka szinte megbénított. Gazdám bizalma viszont felszabadítóan hatott rám és tettekre indított.

Önök, kedves Testvéreim, bizonyára rég észrevették: tálentumok, ezüstpénzek említésekor egyáltalán nem a pénzről van szó, nem is a tehetségről, a képességekről. Sokkal inkább arról, hogy miként lehet az Istenbe vetett ösbizalmat a földi bizalom különböző területeire átültetni – hogy úgy mondjam, aprópénzre váltani. Azzal kell dolgoznom, amit Ő adott, s amit tovább kell adnom. Dolgozni nekem kell, de hogy ennek során szert tesz-e valamennyi nyereségre, ez már nem tőlem függ csupán. Rejtett produktivitás van ebben, ami pontosan megfelel annak a titoknak, ahogyan a gazdám megtisztelt engem is bizalmával. Felfedeztem: ahogyan bizalma által kitarult életem, úgy tudtam én is mások számára és más feladatokra nyitottá válni. Nem voltak az emberek sem végérvényesen bezárkózottak. Még a legkeményebb héjon is akad hajszáltrepedés és vékony réteg, ami enged a nyomásnak, még ha annyira keménynek és elutasítónak tűnik is valaki. Úgy tűnt számomra, hogy sokan várták a felülről jövő „behatolást”, hogy aztán maguk is megnyíljanak, s páncéljukat saját maguk feltörhessék.

Azóta ismerem a titkot: aki továbbadja, amit bizalomból kapott, az bizalmat ébreszt másokban, s bizalmat is kap vissza tőlük – többet, mint gondolná vagy remélné. Aki viszont a bizalmat megtartja magának, s állandóan összehasonlításokat tesz, az elveszti azt. Aki állandóan törődik, egyszer csak eltörik. „Mert mindenkinek, akinek van, adatik, úgyhogy bővelkedni fog; attól pedig, akinek nincs, még az is elvételik, amije van.” (Mt 25,29) Ez nem kapitalista tanítás! Ez a bizalommal fogadott és rendeltetészerűen felhasznált bizalom és megbízatás titka!

A harmadik

Én vagyok az utolsó. Mindig utoljára kerülök sorra, most is. Nem azért, mert lusta vagyok vagy hanyag. Más oka van a gátlásomnak. Áldozata vagyok saját félelmeimnek. És végre szeretném ezt kibeszélni magamból.

Mindig is elvárások nyomása alatt éltem. Mindig meg kellett valakinek felelnem. Mégpedig annak a jó képnek kellett megfelelnem, amit mások alkottak rólam. Valószínűleg a szüleim ezt nevelték belém. Erről többet is megtudhatnak Alice Miller könyvéből, amelynek ez a címe: *A tehetséges gyermek drámája*. Úgy éltem át én is a másokkal való kapcsolataimat, mint akik állandóan követelményeket támasztottak velem szemben, s ezen a szemüvegen át néztek rám. Lehet, hogy nem is voltak ilyenek? De én ilyennek láttam őket, s nem másnak. Szorongásos képeim, amelyek másokról bennem megjelentek, valójában bizonytalanná és bizalmatlanná tettek.

Csodálkoznak rajta, hogy legfőbb uramat is csak kemény és követelőző embernek látom? Feladatot kirovónak, törvényeskedőnek, könyörtelen felszámolóknak láttam őt. Az én belső képem gazdámról és Istenről szintén annak felelt meg, amit magamban éreztem. Az, hogy az ő elvárásának meg kell felelnem, azt állandóan szívemben forgattam és szemem előtt tartottam. Ez a kép állandóan közöttünk állt, s ezért nem tudtam megérezni bizalmát akkor, amikor az egy ezüstpénzt nekem átadta. Nagy bizalma bizalmatlanságot ébresztett bennem, s ez elfedte a bizalmat.

Ez volt magatartásom egyik oka. Nem is akarom mentegetni magamat. Bizonyára Önök közül sokan megértene, hiszen nem én vagyok az egyetlen, akit mások így megterheltek.

A másik ok ez volt: bizalmatlanságom ellenére is láttam, felismertem, milyen nagy dolog, hogy megbízott bennem. Nem szerettem volna érdekeit veszélyeztetni. Ez túl veszélyes lett volna számomra. A rám bízott pénzt úgy őriztem, mint drága, értékes dolgot. A múzeumokban is ezt teszik: a legértékesebb darabokat biztonságos üvegszekrénybe vagy páncélszekrénybe helyezik. Senki nem érintheti azokat, s nem veszélyeztetheti. Így szerettem volna én is megőrizni tisztán és érintetlenül gazdám adományát. Semmiképpen nem akartam azt a föld szennyének és izzadmányának kitenni. Senki emberfia sem veszélyeztethette azt és nem is érinthette. Röviden: úgy tettem vele, ahogyan sokan Önök közül is tennének. Nyilván, Önök is meg akarják őrizni legdrágább értékeiket, s nem akarják azokat kockára tenni a világ nyomorúsága és szükségéi miatt.

Meg akartam menteni azt a hitet, bizalmat, amivel megtisztelt gazdám. Ezért ástam el a pénzt. Tisztán és szépen akartam megőrizni neki. A hitet is megőriztem a mocskos emberi ujjak tapintásától. S közben persze nem éreztem, mi is történik valójában. Rám bízott kincse ezáltal olyan maradt, mint én magam: aggasztó és steril. Mivel nem használtam és nem hasznosítottam, végül haszontalanná lett.

Valószínűleg elítélnék ezért. De legalább hadd kérdezzem meg: Miként bánnak Önök azzal, amit Gazdánk hitben és bizalom által Önöknek ajándékozott? Felváltják-e azt sok kicsi aprópénzre a mindennapi életben? Ott is meg merik ezt kockáztatni, ahol veszélyessé válik a dolog?

Ismételten hallom, hogy sokan így vélik: a legmélyebb és legértékesebb vallási értékeknek csak az Úrhoz van közük, s nincs semmi közük a mindennapi élethez. Valahányszor csak a gazdaság és a politika kéréseibe ezekkel az értékekkel megjelennek, hallani fogják a reklamálását és azt a véleményt, hogy az Úr megbízásának és bizalmának itt nincs semmi helye. Ezen ne csodálkozzanak! Lehet, hogy közben megfáradnak, hogy mindig vállalják annak a kockázatát, ami gyakran nem is kicsiny, hogy a földi

viszonyok között váltsák aprópénzre az Úr bizalmát. Ekkor tegyék fel újra önmaguknak a megerősítő kérdést: hogyan is gazdálkodom azzal, amit Ő bízott énrám? Ámen.

Ennek a prédikációnak a közlésével köszöntjük a szerzőt magyarra fordított igehirdetéseinek megjelenése alkalmából, aki nemcsak egyházunknak, hanem folyóiratunknak is hűséges barátja és támogatója! (A szerk.)

Szabados József
Kolozspata

Isten szeretete

Alapige: 1János 4,19

Bibliolvasás: Jeremiás 31,1–9

János apostol lelke újra meg újra imádsággal és csodálattal telik meg, amikor Isten aláhajló atyai szeretetére gondol. Szeretné, ha minden ember szeme megnyílna erre a végtelen szeretetre. A szeretet Isten legmélyebb lényege, s nekünk is ez az életelem szükségesség, amelyben mozognunk kell.

Az Isten iránti szeretet egy új élet kezdete, amely az ő magasztalásában lesz nyilvánvalóvá. Ebben az állapotban másképpen gondolkozunk, másképpen érzünk, törekvésünk egészen más, mint annak előtte, ezért Isten gyermekei vagyunk. S ha szívből jól érzed magad Isten gyermekeinek a társaságában, akkor biztos lehetsz, hogy te is egy vagy közülük.

Jézus igen kevés alkalommal bizonygatta irántunk érzett szeretetét. Nem szavakkal szeret Ő, hanem tettekkel és valóságban, amint az Atya szerette őt. Jézus isteni és szent szeretettel szeret. Isten nem azért szereti az embereket, mert szeretetre méltóak és vonzóak. Ő szereti a világot, amely vele szemben hidegen és ellenségesen viselkedik. Teremtményei elfordulnak tőle, menekülőben vannak előle és szemben állnak vele. Ő mégis szereti a lázadók világát, és igyekszik megnyerni azt. Így, Jézus szeretete is a bűnösök iránt érzett szeretet. Aki önmagát bűnösnek ismeri, azt mélyen megszégyeníti és megalázza ez a szeretet. Amint valamikor a Megváltó számára földi életének napjaiban az Atya szeretete kimondhatatlan gazdagságot és mély örömet jelentett, így Jézus szeretete is vigasztalás, gazdagság és erő Isten minden gyermeke számára. Ez a szeretet megmarad akkor is, amikor bennünk és körülöttünk minden összeomlik. Vigasztalást ad, amikor a test és a lélek szenved. Nyugodttá és csendessé tesz a csalódások között és kárpótlást nyújt a veszteségekért. Amint az Atya szeretete Jézust mindenért kárpótolta, ami ezen a földön vele történt, úgy Jézus szeretete is az élet napsugarát jelenti az övéi számára a hideg és sötét világban. Nem mindig érezzük ezt, de újra és újra megtapasztaljuk.

Jézus nem úgy szeret minket, mint ahogyan mi szeretjük önmagunkat, hanem sokkal tisztábban és jobban. Az Ő szeretete szent, mindig a mi igazi és örök javunkat tartja szem előtt. Az életben Isten úgy irányítja a körülményeket, hogy semmi sem történik velünk véletlenül.

Az Ő szeretete nevel, tisztít és fegyelmez bennünket. Gyakran fájdalmakat okoz, de csak azért, hogy abból is örökkévaló jót adjon. Szeretete kitartó és fáradhatatlan, hordoz és naponta megbocsát.

Nem engedelmességünk révén érdemeljük meg ezt a szeretetet, de megőrizzük a magunk számára, ha megtartjuk Jézus parancsolatait: „Szeresd az Istent és szeresd felebarátodat!” Ő maga megmaradt az Atya szeretetében, mert minden időben azt tette, ami

az Atyának tetszésére vált. Mi úgy maradunk meg Jézus szeretetében, ha követjük őt. A Megváltó iránti szeretet mindenekelőtt abban mutatkozik meg, hogy teszünk valamit érte.

Ez cselekvő szeretet és nem csupán érzelmi dolog. Érzelmek megcsalnak, hangulataink változnak. Az van vele igazi szeretet-viszonyban, aki megtartja a Megváltó parancsait, azaz hitét és életét minden vonatkozásban alárendeli az Ő akaratának.

A Megváltó iránti szeretet nem csak azt cselekszi, amit Ő kíván tőlünk, hanem gyűlöli a gonoszt is, mivel Jézus is gyűlöli azt. A szeretet különösen abban mutatkozik meg, hogy az Ő kedvéért megteszünk olyan dolgokat is, melyek természetünk ellenére vannak, vagyis Jézusért szívesen megteszem azt is, amit egyébként nem szívesen teszek meg. A kis dolgokban való hűség is Jézus iránti szeretettünket bizonyítja. Aki Jézust szereti, az mindent neki végez, még a legjelentéktelenebb, legmegvetettebb dolgokat is. Jézus tanítványának minden munkájában a szeretet a mozgató rugó és nem a rideg kötelesség.

Sok mindent nem könnyű megtennünk. Nehéz mindazt elhordozni, amit Jézus ránk helyez, és elveszíteni, elhagyni sok mindent, amit ő jónak lát elvenni tőlünk. Talán éppen olyasvalami az, amihez szívünk legjobban ragaszkodik. Azonban, ha szeretjük Jézust, könnyen elengedjük azt. Magunk adjuk oda neki, nem kell hogy ő elszakítsa tőlünk és nem perlekedünk a veszteségért.

Jézus néha nehéz körülmények közé helyez minket, amelyeken nem tudunk változtatni, vagy olyan embert állít az oldalunkra, akit nagyon nehéz elviselni. Jézus maga is három éven keresztül csendesesen hordozta Júdást. Ő a nehéz helyzetekben is biztatást ad nekünk, ne dobjuk el gyorsan a terheket, hanem arra indít, hogy várjuk, amíg ő hozza el a változást.

Az önszeretet saját akaratunkat követi, az Úr iránti szeretet pedig felteszi a kérdést: Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem?

Mi szeressük őt, mert ő előbb szeretett minket: ő az, aki mindig előbb szerette a méltatlant, az érdemtelen, a hűtlent, sőt, az ellene forduló ellenséget is. Isten sohasem találja szeretetének tárgyát, hanem teremti azt. „Nem abban van a szeretet, hogy mi szerettük az Istent, hanem hogy ő szeretett minket, és elküldte az ő Fiát engesztelő áldozatul a mi bűneinkért.” (1Jn 4,10) Isten szeretete az ellenséget legyőzi és elnémi az embert. Isten új élettel ajándékoz meg és hálára nyitja meg az ajkakat.

Ne játsszuk el könnyelműen vagy hanyagságból ezt a szeretetet! Az ő szeretete erőt ad az engedelmessegre. Az engedelmisség révén megmarad és megsokasodik bennünk az ő szeretete.

Az, aki egykor így szólott a tanítványoknak, a galileaiaknak, a judeaiaknak, majd a reformátoroknak, hitvalló őseinknek: Én vagyok az út, az igazság és az élet; Én vagyok a jó pásztor; Én érettem odaszentelem magamat, az életemet; Én vagyok a feltámadás és az élet – most szól nektek is: Én választottalak titeket, Én szeretlek titeket, örök szeretettel és hatalommal.

Lássátok hát őt, higgyetek benne, kövessétek és szeressétek őt! Ámen.

Prédikáció Szentháromság vasárnapjára

Szakács Nagy Ilona

Bákó

Közösségben élni

Alapige: Máté 28,18–20

Bibliolvasás: Efézus 1,16–23

Szentháromság vasárnapján a keresztény hit központi titkát ünnepeljük, azt a titkot, amelyet emberi értelem ki nem fürkészhethet, melyet maga Isten mond el Krisztusban önmagáról.

A keresztyénség története során korán jelentkezett az az igény, hogy bölcséleti fogalmakkal világosabban ki kellene fejteni ennek a titoknak tulajdonképpeni tartalmát. Mit jelent az, hogy Isten egy, és mégis három? A magyarázatra irányuló igyekezet sok tévedéshez is vezetett és az egyházat a részekre szakadás veszélyeztette.

Nagy Konstantin császár az egység helyreállítására hívta össze a keresztény világ püspökeinek első egyetemes zsinatát a kis-ázsiai Niceába Kr. u. 325-ben. A zsinat először fogalmazta meg a Szentháromság titkának tartalmát úgy, hogy az egy Istenben három különböző személy van, ezek egy, nem pedig hasonló lényegűek (homousion <-> homoiousion).

Mára úgy tűnik, jelentőségét veszítette a Szentháromság kérdése. Egyesek talán azt mondhatnák, hogy pusztá játék a fogalmakkal, üres dogmatikai eszmefuttatás. Mintha Kant szavai visszhangoznának, aki szerint teljesen mindegy, hogy az Istenben egy személy, három vagy tíz van, az egyszerű keresztény életén az semmit sem változtat, semmi gyakorlati következménye sincs annak.

Azonban az emberré lett Isten lényegesnek tartotta, hogy megtanítsa bennünket a szentháromságos hitre. Krisztus, aki megkapott „minden hatalmat az égen és a földön”, azért küldi ki tanítványait, hogy minden nemzetet megkereszteljenek „az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében”

Az Egyház a legelső pillanattól ebben a hitben élt – ebben a hitben, amely azt vallja meg, hogy az Isten hármasság, személyes közösség. *Az Isten közösség, aki minket is a közösségbe emel be.* Isten a Szentháromság titkán keresztül megvilágítja az Egyház, a világ és az emberi létezés értelmét, arra tanít bennünket, hogy teljesség csak a közösségben létezik, az egymással és a vele való közösségben.

Felolvasott igénk többszörösen is a közösségről szól, a három isteni személy egységéről, a Krisztus és a tanítványok közösségéről, és a világgal vállalt közösségről mint feladatról. Vizsgáljuk meg az ige tükrében, hol van a mi helyünk, hova tartozunk?

1. Kijelentés. A Fiúnak az Atyával való tökéletes közössége megfogalmazásaként hangzanak el a felolvasott igeszakasz első versei: „Jézus szóla nékik, mondván: Nékem adatott minden hatalom mennyen és földön.”

A feltámadott Krisztus Isten jobbán ül – és övé minden hatalom és dicsőség, hiszen mindent átadott az Atya neki.

Ezt a hatalmat adja tovább azoknak, akik majd továbbviszik Isten uralmának a megvalósítását.

2. Parancs. A tanítványok közössége a világgal, a megkereszteltek közössége a Szentháromsággal. „Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szent Léleknek nevében, Tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek.”

Ezek a küldetés szavai. Menjetek. Elküldelek titeket. Ilyen küldetésre már korábban is sor került, amikor párosával előrementek a tanítványok a városokba, ahova Jézus készülö-

dött. Ezek rész szerint való, konkrét feladatra szóló küldések voltak. Ebben az utolsó órában a küldetés univerzálissá válik, hogy minden nép, minden ember tanítvánnyá lehessen.

Krisztus a „juhok ajtajának” nevezte magát. Ez az ajtó most megnyílik a világ felé, bejöhet a kíváncsi, a tétova, az ígére kiéhezett, a keresésbe belefáradt, az üldözött, az idegen.

Feladat és felhatalmazás Krisztus nevében tanítványokat toborozni, közösséget teremteni az isteni Háromság nevében.

A Szentháromság lényegének talán legszebb kiábrázolása egy híres, középkori ikonfestő, Andrej Rubljov *Őszösvetségi Szentháromság* című képe. Festett teológiának is nevezik ezt az alkotást. Az ikon a Teremtés könyvének 18. fejezetén alapszik, amely elbeszéli az Úr három férfi (angyal) képében Ábrahámnál és Sáránál tett látogatását a Mamré tölgyesében. Az ikon különös mélységben tárja fel a Szentháromságról szóló keresztény tanítást, a Szentháromság személyei közti kapcsolat titkát. Rubljov a három alakot angyalként festi meg, akik egy asztal körül ülnek, királyi trónszékeken. Mindhárman ugyanolyan dicsőségben, ugyanolyan tiszteletben, s egyikük sem nagyobb, sem kisebb a másiknál. Arcuk, hajuk egyforma, öltözetük azonban különbözik – egészen sajátos módon érzékeltetve, hogy noha különálló személyek, bensőséges közösségben tartoznak egymáshoz.

A mai tanítványoknak is szól a krisztusi küldetés: közösséget teremteni egy részekre szakadó, egyre jobban elmagányosodó világban.

A Szentháromság tükrében a tökéletes közösséggel szembesülünk az eggyé nem olvadó, egyéniséget fel nem adó, mégis tökéletes egységgel.

Észrevétlenül és akaratlanul válunk arctalan tömeggé. Hangoztatjuk az egyén szabadságát, jogait, megköveteljük egymástól az önállóságot, de ugyanakkor lelkesen illeszkedünk be a „fogyasztók” soraiba. A divatot követve, most már tiltakozás nélkül hordjuk a modern kor egyenruháit, esszük az éppen ajánlott egészséges ételeket, utazunk anélkül, hogy valóban foglalkoztatna a vidék és az ott élők, mesterségünket is legtöbbször nem az érdeklődés, hanem a korszerűség igénye alapján választjuk. Egyre uniformizálódottabban, és mégis egymás számára egyre idegenebbül kezd nehezzé válni a közösségben élés. Még alig pár évtizede közösséget teremtett a kényszer, nagy szükség volt a nagy család összetartó erejére egy gyermek felnevelésében, az öregek, betegek gondozásában, egy ház felépítésénél s a termény betakarításánál a kalákában végzett munkára. Mára már a legtöbb feladatot átvállalták az intézmények, az erre szakosodott cégek. Így talán megszabadulunk sok terhes feladattól, az egymásra szorulás alázatától, de ugyanakkor magunkra maradunk.

Ezért szólít meg most Krisztus Téged, befelé fordul, egyedül élő, egy széthullott családban megcsonkult, családban élő, de társától elidegenedett embert. Feladattal bíz meg úgy, ahogy a megrémült, szobákba zárkózó, a világ elől menekülő tanítványait. Lehetetlennek tűnik a feladat, s ő mégis az őt háromszor megtagadó Pétert küldi ki a világba bizonyosságot tenni. De az ő Szentlelkének erejével megvalósul a lehetetlen, az ember túllépi önmagát, létrejön egy valóságos közösség. Úgy, ahogy Pál mondja: „élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus” (Gal 2,20)

3. Ígélet. Krisztus közössége a tanítványokkal Szentlelkén keresztül. Máté evangéliuma az Immánuel Jézus, a „velünk az Isten” meghirdetésével kezdődött, és ezzel is fejeződik be: „És ímé én ti veletek vagyok minden napon a világ végezetéig. Ámen!” Úgy köszön el tanítványaitól a Feltámadott, hogy velük marad. Az Isten uralmának a hirdetése közös feladatuk volt Palesztina falvaiban és városaiban. A feladat közös marad akkor is, amikor az egész világra ki kell terjeszteni. Nem hagyjuk magunkra titeket, ígérte az Úr az utolsó vacsorán, és bízhatunk ígéletében, amelyet ebben az utolsó pillanatban megerősít: én veletek maradok! Ámen.

Prédikációk sákramentumos istentiszteletre

Keresztelési igehirdetés

Kovács Levente

Kökös

A tanítványság útja

Alapige: Máté 28,18–20

Felolvasott alapigénk, a keresztség sákramentumának igéje egy igen érdekes és figyelemre méltó gondolattal kezdődik, amikor is azt mondja Krisztus, hogy „nékem adott minden hatalom”. Ezt nekünk elég nehéz elhinnünk, hiszen annyi hatalommal bíró embert látunk. S ezek után hogyan mondhatja Krisztus, hogy az Övé minden hatalom. Úgy, hogy Őtöle származik az élet. Már a teremtés történetében azt olvassuk, hogy Isten lehelte az emberbe az életnek leheletét. Bármilyen hatalma is legyen az embernek, de ez a teremtő hatalom csak Krisztusnak adatott, hogy ő életet adjon. És ezt a hatalmát Krisztus meg is mutatta a ti életetekben, hiszen egy új élettel, ezzel a kisgyerekekkel ajándékozott meg titeket, de nem csak titeket, hanem minket is, a gyülekezet közösségét. Éppen ezért, ez az ünnep már nem csak a ti ünnepeitek, hanem a gyülekezeté is, hiszen ezekből a krisztusi ajándékokból merjük remélni, hogy lesz jövőd és lesz megmaradás.

Aztán Krisztus továbbá azt mondja a tanítványoknak, hogy menjenek el, és tegyenek tanítványokká minden népet. Ez egy missziói parancs. Örülök annak, hogy ezt a parancsot ti is meghallottátok és komolyan vettétek. Ugyanis ti azért vagytok most itt, hogy ezt a kisedet elindítsátok a tanítványság útján. Viszont azt is meg kell látni ebből az igéből, hogy ez az út, a tanítványság útja nem ér itt véget. Ez csak a kezdet.

Két fontos lépésből áll a tanítvánnyá léétel.

Az első a keresztség. Erre figyelmeztet Krisztus, amikor elmondja, hogy kereszteljük meg gyermekeinket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében. Ez fog itt most nemsokára megtörténni. De mit is jelent a keresztség? Nem egy névadó ünnep, hanem ennél sokkal több. Először is a keresztségben lesz nyilvánvalóvá, hogy Krisztus ezt a kisgyermeket befogadja a maga közösségébe, a keresztyén Anyaszentegyházba, a gyülekezet közösségébe. De a keresztség még mást is jelent. Jelenti azt, amit a Heidelbergi Káté úgy fogalmaz meg, hogy: „jelenti, hogy Istentől bűnbocsánatot nyerrünk kegyelemből, Krisztus véérért, melyet érettünk az Ő áldozatában, a keresztfán kiöntött.” Tehát azt is jelenti, hogy Krisztus áldozata az ő számára is érvényes és valóságos. Milyen jó tudni, hogy Krisztus ezt a kisgyereket is befogadja a maga Anyaszentegyházába és hogy bűnbocsánatban részesíti ezt a kisedet is.

A második lépés a tanítvánnyá léételben a tanítás: „...tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek.” Tehát kedves szülők, keresztszülők, a neheze még csak ezután következik. Mert a keresztség hamar megtörténik, de ez a tanítás nem ilyen rövid, éveket ölel fel. De mire is kell megtanítani ezt a kisgyereket? Mindarra, amit Krisztus parancsolt. És Krisztusnak a két parancsolata így hangzik: Szeresd az Urat, a te Istenedet, és szeresd felebarátodat. Erre a kettőre kell ezt a kisgyereket a legárnyaltabban megtanítani. Szeresse az Istent és a felebarátját. De azt is tudjuk a mai modern nevelési módszertanból, hogy a legeredményesebb nevelési eszköz a példaadás.

Szoktuk is mondani, hogy a gyerek legtöbbször azt teszi, amit otthon lát. És nektek ez egy nagy felelősség, mert azt kell lássa ez a kisgyerek, hogy szeretitek az Istent, hogy eljártok az Isten házába, nem pedig, hogy káromoljátok az Istent, vagy soha el nem mentek az istentiszteletre. Ennek a kisgyermeknek azt kell látnia, hogy szeretitek embertársaitokat és szeretetben éltek velük, nem pedig gyűlötségben, irigységben. Fontos ez, mert csak így lesz igazi tanítvány e kisgyerekből.

De mondhatnátok, hogy nem lesz könnyű megcselekedni azt, amit Isten kér tőletek. Ez igaz, de van egy ígéret is ebben az igében: „Íme, én tivatek leszek minden napon a világ végezetéig.” Krisztus veletek van és veletek is fog maradni, ha ti el nem fordultok tőle. Ő majd segít a nehézségek leküzdésében és ne feledjétek, hogy Ő már adott példát arra, hogyan kell szeretetben és Istennek engedelmeskedve élni. Az Ő példáját kövessétek és akkor hiszem azt, hogy ez a kisgyerek is az igazi tanítványok közé fog tartozni veletek együtt. Isten legyen ebben nektek segítségetekre és áldja meg ennek a kisgyereknek az életét a tiétekkel együtt, hogy tudjátok eleget tenni annak a fogadalomnak, amit most itt Isten színe előtt megígérték. Ámen

Úrvacsorai igehirdetés

Dr. Victor János

Az ünnepi ital*

„...a pohárt is...

1Kor 11,25

Hogy az ünneplés mennyire szerves része az ember életének és nem csupán külsőleg reáaggatott dísz, azt megkapóan mutatja az a tény, hogy az ünneplés legkifejezőbb módja, szinte nélkülözhetetlen kelléke, az ünnepi lakoma. Amikor hétköznapjaik közül különösen ki akarnak emelni az emberek valamilyen alkalmat, akár a családjuk kis körének, akár valamilyen szélesebb körű közösségnek az ünnepi alkalmá legyen az, – asztalhoz telepszene és együtt lakomáznak. Tehát olyasvalamit tesznek, amit máskor is meg szoktak tenni valamilyen formában napról-napra. Nem a különleges találékony-sággal kieszelt ünnepi szertartásokban, hanem ebben az egészen mindennapi cselekvésben csap ki az ünnepi érzés a legmagasabbra. Nyilván az a nagy igazság tükröződik ebben, hogy az igazi ünnep a hétköznapból nő ki: nem valami kósza vendég a többi napok sorában, mint egy idegenből jött uralkodó, aki ideig-óráig magához ragadhatja az uralmat, de igazán hazát nem talál országában; hanem a köznapok törzséből kihajtó ág, mint a nép nagy családjából kiemelkedő király, akiben ugyanaz az élet lüktet, mint szürke alattvalóban, csak azzal a különbséggel, hogy nagyobb, erősebb, felségesebb a többinél.

Éppen ezért az ilyen ünnepi lakomának mindig két arca van. Egyfelől hasonlít minden más asztali étkezéshez, másfelől mégis különbözik attól. Nézzétek, milyen élesen rajzolódik ki ez a két arc az úri szent vacsorában. Kenyérből áll és borból. A kenyér a mindennapi elem benne – nincs olyan étkezés, ha még oly egyszerű is, amelyből ez hiányoznék. A pohár a megkülönböztető ünnepi vonás benne. Máskor jó a szomjúság oltására az egyszerű víz is, amit ingyen ad a természet. Különös alkalmakra való fényűzés a bor, ami annyi verejtékes és gondos munkának a terméke. Ez a drága nedv más-

---

* A szerző *A szentek szentjében* című kötetéből.

kor is ott van a háznál, de eltéve. Várnia kell, amíg eljön az ő szereplésének alkalma. De amikor beköszönt az ünnep, feltáruznak a háznak kamrái és előjön az asztalra a legjobb, ami csak előhozható.

Ez az ünneplés titka: az életünk máskor elzárt tartalék-kincsei kerülnek elő ilyenkor. Ezért annyira egy az ünnep a hétköznapjainkkal, s ezért annyira különböző mégis azoktól. Az élet olyan gazdag, hogy nem élhetjük minden percében mindenestől fogva. Úgy szólván csak a felszínén mozgunk. A legnagyobb érzéseink, a legmélyebb elhatározásaink nem foglalkoztathatnak bennünket állandóan. Tűzükben elégne a lelkünk. Legtöbbször a lelkünk mélyén elfojtva parázslanak csak és onnan hevítik át állandó sugárzásukkal az életünket. De olykor jönnek mégis alkalmak, amikor fölszabadítjuk a rejtett tüzeiket és magasra csaphatnak lángjaik nyilvánvalóan. A mély pincék bora az asztalra kerül és poharunk csordultig megtelik velük.

Szerencsétlen ember az, akinek nincsenek ilyen rejtett mélységei, amik időnként előtörhetnének. Az örök, szürke hétköznapiságra van kárhoztatva. Kenyere lehet, de pohara sohasem csillog. Ünnepet nem ismer életében!

Milyen mélységes hálával kell nekünk ehhez az úri szent vendégséghez járulnunk. Azt hirdeti ez nekünk, hogy bennünket az Isten kegyelme örökre megszabadított ettől a nyomorult sorstól. Amíg lesznek emberek, akik megemlékeznek Jézus haláláról, addig mindig lesznek ünneplő emberek ezen a világon. Az Ő asztalán mindig ott van a pohár is.

Mások belesüllyedhetnek a mindennapiság fásultságába úgy, hogy végül már nem is tudják, miért érdemes élni. De aki egyszer megértette a Jézus hulló vérének titkát, az hozzacsatlakozott az Ő népének ünnepi menetéhez. Egy megváltott világ megváltott emberének tudja magát. Megbizonyosodott arról, hogy a bűn átkától megvert jelenen túl van egy minden romlástól megmentett jövő – mert mögötte van egy örök kegyelmű Isten, aki elvégezte, hogy szabadulást szerez a bűnből, s aki ezt a tervét az idők teljességében végre is hajtotta az Ő Fiának véres áldozatában. Aki ebbe a bizonyosságba belefázelt, annak élete nem fér többé bele a hétköznapokba. Lesznek neki is hétköznapjai, tele bajlódással, és sokszor úgy el is hatalmasodnak felette, hogy már-már úgy látszik, hogy maguk alá temetik. De ez csak a felszín látszata. Ezekben a hétköznapi küzdelmekben, botorkálásokban nincs benne az egész ember. Az igazi, a mélyebb énje az, amely „Krisztussal elrejtetett az Istenben” Van az életének egy másik oldala, amely diadalmas bizonyosságnak és kibeszélhetetlen örömmel ragyog. És lesznek, okvetlenül lesznek földi szürke napjai során ünnepi órák, amikor ez a nem földi ragyogás előtör a külszín mögül, amikor már most előzét érzi az örökkévalóság minden isteni dicsőségének, és amikor újra megtudja, ha közben elfelejtette volna, hogy érdemes élni!

Ilyen ünnepül terült meg számunkra az Úr asztala most is. Rajta a pohár. Máskor talán elfelejtett gazdagságunk záloga. Foszoljon le hát rólunk tisztátalan, a világ porától belepertt gúnyánk, amely úgy hozzánk tapad nap-nap után. Ünneplőbe öltözött lélekkel értsük meg újra, hogy drága áron megvásárolt fiai vagyunk az örök Istennek. És törjön elő a szívünk mélyéről a sokszor elfojtott diadalmi ének és a hála zsoltára. Az Isten Fia miérettünk vérét ontotta! Ámen.

A Genezáret partján

Lelkipásztorok lelkiponozói rovata*

Jerry Bridges: *Kegyelem* (6.)

Negyedik fejezet

A nagylelkű gazda

„Aki tulajdon Fiát nem kímélte, hanem mindnyájunkért odaadta, hogyne ajándékozna nekünk vele együtt mindent?”

(Róm 8,32)

Meghökentő, ahogy Isten az Ő gyermekeivel, kegyelme szerint bánik – tekintet nélkül érdemeikre vagy érdemtelenségükre. Ez a tény nem hasonlítható ahhoz, amire az étellel kapcsolatban valaha is tanítottak bennünket. Általában azt hallhattuk, hogy ha keményen dolgozunk, és „megadjuk, ami jár”, akkor munkánk elnyeri méltó jutalmát. „Valamit valamiért”, tartja az általánosan elfogadott alapelv.

Isten kegyelme azonban nem az elvégzett munkával arányos. Sokkal több annál. Isten nagylelkűsége kedvezőbb számunkra minden mértéknél és összehasonlításnál. A Szentírás azt mondja: „úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta”, Pál apostol pedig úgy beszél a Fiúról, mint „Isten kimondhatatlan ajándékaról” (Jn 3,16; 2Kor 9,15). Isten leírhatatlan nagylelkűsége mindazonáltal nem fejeződött be megmen-tésünkkel; egész életünkön keresztül gondoskodik szükségünkről és az áldásokról. Pál így ír erről a rómaiaknak (8,32):

„Aki tulajdon Fiát nem kímélte, hanem mindnyájunkért odaadta, hogyne ajándékozna nekünk vele együtt mindent?”

Az apostol érvelésében a nagyobbtól halad a kisebb felé, hogy megtanítsa nekünk, milyen nagylelkű Isten. Azt mondja, ha Isten odaadta Fiát üdvösségünkről (ez a nagyobb), akkor hogyne adná nekünk az áldásokat is (ez a kisebb). Az áldások egyike sem hasonlítható Istennek ahhoz az ajándékához, amit az Ő Fiában adott nekünk. Jézus Krisztusban, aki meghalt értünk a kereszten. Pál meggyőződését, ti. hogy Isten egész életünkben gondoskodik szükségünkről, arra a tényre alapozza, hogy Isten a legnagyobb szükségünkről már gondoskodott.

Figyeljük meg, az apostol azt mondja, hogy Isten mindent ingyen ajándékoz nekünk. Mint ahogy az üdvösség is ingyen van mindazoknak, akik Krisztusban bíznak, úgy az összes áldást ingyen adja Isten, a Krisztusban való hit által. Mint ahogy nem tudunk „megdolgozni” az üdvösségünkről – hanem ajándékként kell elfogadnunk –, úgy nem tudunk „megdolgozni” Isten áldásaiért sem. Azokat is Krisztuson keresztül kapott ajándékként kell elfogadnunk.

---

* Ezt a sorozatot a presbiterképzésben is felhasználhatjuk

Példázat a kegyelemről

Évekig vonzott Jézus szőlőmunkásokról szóló példázata, amely Isten kegyelmét leginkább illusztrálja a hívők életében. A címek, amelyekkel általában ezt a példázatot megjelölik, következetesen a munkásokra utalnak. Én mégis úgy vélem, hogy a példázat hangsúlya a gazdán, és munkásai felé tanúsított nagylelkűségén van. Jómagam legszívesebben a *Nagylelkű Gazda* címet adnám neki.

A könnyebb közös tanulmányozás kedvéért a teljes példázatot idézem:

„Hasonló a mennyek országa a gazdához, aki korán reggel kiment, hogy munkásokat fogadjon a szőlőjébe. Miután megegyezett a munkásokkal napi egy dénárban, elküldte őket a szőlőjébe.

Amikor kiment kilenc óra tájban, látta, hogy mások is állnak a piacon télenül, és ezt mondta nekik: Menjete ti is a szőlőbe, és ami jogos, megadom nektek. Azok pedig elmentek.

Ismét kiment tizenkét óra körül és délután három óra tájban, és ugyanígy tett. Amikor pedig késő délután öt óra tájban is kiment, még mindig talált ott álldogálókat, és megkérdezte tőlük: Miért álltok itt egész nap télenül? Azok pedig így válaszoltak: Mert senki sem fogadott meg bennünket. Erre ezt mondta nekik: Menjete ti is a szőlőmbe!

Miután pedig beesteledett, ezt mondta a szőlő gazdája a vincellérjének: Hívd elő a munkásokat, és fizesd ki a bért, az utolsók kezdve az elsőig.

Ekkor jöttek azok, akik öt óra tájban álltak munkába, és kaptak egy-egy dénárt. Amikor azután az első jöttek, azt gondolták, hogy többet kapnak, de ők is csak egy-egy dénárt kaptak. Amikor átvették, zúgolódni kezdtek a gazda ellen, és ezt mondták: Ezek az utolsók egy órát dolgoztak, és egyenlővé tetted őket velünk, akik az egész nap terhét hordoztuk, és szenvedtünk a hőségtől. Ő pedig így felelt egyiküknek: Barátom, nem bánok veled igazságtalanul: Nem egy dénárban egyeztél-e meg velem? Vedd, ami a tied, és menj el. Én pedig az utolsónak is annyit akarok adni, mint neked. Hát nem szabad-e nekem azt tennem a javaimmal, amit akarok? Vagy a te szemed azért gonosz, mert én jó vagyok?

Így lesznek az utolsókból első, és az elsőkből utolsók.” (Mt 20,1–16)

Ez a példázat a gazdag ifjúval való találkozásból sarjad. Jézus azt mondta neki, menjen el, és adja el minden vagyonát, adja a szegényeknek, majd kövesse Őt (Mt 19,16–22). Pétert is ez foglalkoztatja, amikor Jézusnak azt mondja, hogy: „Mi elhagytunk mindent, és követtünk téged, mi lesz hát a jutalmunk?” A korabeli zsidókhoz hasonlóan Péter úgy vélte, hogy az érdemek szerint működnek életének dolgai, s magában már össze is adta a teljesítménypontjait.

Jézus nem szidja meg Pétert érdemközpontú gondolkodásáért, hanem biztosítja: meg lesz a jutalma mind neki, mind pedig a többi tanítványnak. Sőt, mindenki, aki áldozatot hozott az Úrért, a „százszorosát” kapja. Ha százalékban számolunk, a százszorosan több az annyi, mint tízezer százalék. A pénzügyi világban az a befektetés, amely néhány éven belül önmagát megduplázza, kiváló befektetésnek számít. Az viszont csupán száz százalékos nyereség. Jézus nekünk nem száz százalékot ígér, hanem tízezer százalékos megtérülést.

Miért használ Jézus ilyen elképesztő összeget? Azt mondja ezzel, hogy Isten jutalma minden szolgálatunkat és áldozatunkat felülmúlja. Azért, mert a mennyek országában Isten jutalomrendszere nem érdemeken nyugszik, hanem kegyelmen. A kegyelem vi-

szont mindig sokkal többet ad, mint amit mi „megkerestünk” R. C. H. Lenski így ír erről:

„Isten nagylelkűsége és önzetlensége annyira hatalmas, hogy semmit nem fogad el tőlünk anélkül, hogy minden számítást felülmúlóan meg ne jutalmazza. (...) A mérhetetlen aránytalanság, amely a mi cselekedeteink és Isten jutalma között van, már nyilvánvalóan mutatja határtalan kegyelmét, és akkor még nem beszélünk az üdvösség ajándékáról, amely már akkor készen volt, amikor mi még bele sem kezdtünk teljesítményeink sorába.

A példázatban szereplő gazda, aki nyilvánvalóan Istent jelképezi, rendkívül nagylelkű és nagyvonalú ember volt. Munkásainak jóléte a kezdet kezdetétől pontosan annyira izgatta, mint szőlőjének jó állapota. Kész volt az első munkásoknak kifizetni napi bériüket – egy méltányos összeget. A munka korabeli világában a munkásoknak szükségük volt az aznapi bérre, hogy élelmet vásároljanak családjuknak. Napról napra éltek. Ezért mondta Isten a gazdáknak: „Még aznap add meg a bérét [a felfogadott napszámossal], mielőtt lemegy a nap, mert nyomorult ő, és sóvárog utána.” (5Móz 24,15)

A gazda nemcsak tisztességes volt munkásaival, de mindinkább nagylelkűvé vált, amint újabb és újabb napszámásokat fogadott fel. A munkások, függetlenül attól, hogy mennyi ideig dolgoztak, megkapták a teljes napi bért. Nem a ledolgozott óradíjat kapták, hanem annyit, amennyire szükségük volt ahhoz, hogy családjukat ellássák. A gazda fizethetett volna csupán annyit, amennyit munkájukkal megkerestek, de ő inkább szükségük szerint fizetett, és nem pedig a teljesítményük szerint. A kegyelem alapján fizetett.

A példázat különösen azokat a napszámásokat emeli ki, akiket az ötödik órában fogadott fel. Őket tényleg nagylelkűen kezelte, hisz mindegyik tizenkétszer annyit kapott, mintha szigorúan óradíjban történt volna az elszámolás. Miért fogadta fel ezeket a munkásokat a gazda késő délután, az ötödik órában? Valószínűleg többletsegítségre volt szükség az aznapi munka befejezéséhez. Még valószínűbb azonban – mivel Jézus nem a zsidó mezőgazdaságról akart tanítani, hanem a mennyek országáról –, hogy *a késő délutáni munkásokat azért fogadta fel, mert nekik volt szükségük a napi munkadíjra*. Egész nap ott ácsorogtak és vártak valakire, hogy felfogadja őket, s elegendő pénzt keressenek, hogy ellássák családjukat. Sokkal nagyobb szükségük volt a munkára, mint a gazdának az ő munkájukra. A gazda nem a munka miatt, hanem az ő szükségleteik miatt bérelte fel őket. A gazda Isten jelképe, aki könyörületesen tisztában van szükségünkkel, és aki folyamatosan meg is elégíti azokat. Isten nem azért hív bennünket szolgálatára, mert Neki van ránk szüksége, hanem azért, mert nekünk van szükségünk Őreá. Isten szolgálatainkért osztott jutalma pedig aránytalanul nagy a mi erőfeszítéseinkhez képest – ahogy Jézus Péternek mondta: „százszor annyi” (Mt 19,29).

Irgalmas és nagylelkű

A Biblia újra és újra irgalmasnak és nagylelkűnek mutatja Istent, aki bőkezűen megáldja népét. Sokkal inkább figyelmen kívül hagyja érdemtelenségüket, mint figyelembe veszi érdemeiket. (Az *irgalmas* szót nem az általánosan elfogadott „kedvesség” és „szívesség” értelemben kell érteni itt, hanem biblikus értelemben, ahogyan valaki a kegyelem alapján viszonyul a másikkhoz.) Isten irgalmas nagylelkűségét már a bűneset előtt is láthatjuk az Édenkertben, amikor még nem voltak érdemek. A Biblia azt mondja: „Sar-

jasztott az Úristen a termőföldből *mindenféle* fát, szemre kívánatosat és eledelre jót.” (1Móz 2,9)

Nemcsak a jó és rossz tudásának fája volt szemre kívánatos és eledelre jó (ld. 3,6). Isten nem azért helyezett egy kívánatos fát a kertbe „mindent a szemnek, de semmit a kéznek” felirattal, hogy kísértésbe hozza Ádámot és Évát. Mindenféle egyéb fát is tett oda, amelyekben szintén lehetett gyönyörködni.

Nagyon élvezem a friss gyümölcsöket, és nyáron szeretek elmenni a bevásárlóközpontokba, hogy nézegessem a kirakott őszibarackot, szilvát, körtét, málnát és sárgadinnyét. Mindig elkápráztat. Legszívesebben mindegyiket megkóstolnám! Képzeljük el, milyen lehetett Ádámnak, amint ott sorakoztak előtte a legkülönbözőbb fák, amelyek nemcsak ízre, de szemre is gyönyörű terméseket hoztak. Ha engem ma elkápráztat, gondoljuk el, mit érezhetett akkor Ádám.

Isten azonban még ennél is többet tett érte. Azt mondta neki: „Nem jó az embernek egyedül lenni, alkotok hozzáillő segítőtársat.” (1Móz 2,18) Isten tudta, hogy Ádámnak társra van szüksége, és kegyelmesen betöltötte ezt a szükségét, hiszen Istennek tulajdonsága a nagylelkűség. Előre tudta és betöltötte Ádám bármely szükségét, amely egyáltalán felmerülhetett.

Azután Ádám vétkezett. Mi következik most Isten kegyelmes és nagylelkű tulajdonságaiból? Nem lesz többé kegyelmes? Azt mondja talán: „nagylelkű voltam hozzád, mindent megadtam, amire szükséged volt, és te mégis engedetlen voltál irántam. Mostantól kezdve elhagylak, gondoskodj magadról”? Isten nem mondta ezt. Ehelyett irgalmasan és kegyelmesen lehajolt Ádámhoz és Évához. Igen, még ma is a bűneset örökkévaló katalizmájának következményeivel kell számolnunk; Isten elítélte Ádámot, mint ahogy előre megmondta. Ám eközben még egy dolgot tett: „Az Úristen pedig bőrruhát készített az embernek és feleségének, és felöltöztette őket.” (1Móz 3,21) Miközben gyakorolta bírói hatáskörét, azonnal látta Ádám és Éva szükségét, és egy pillanatra felvállalta a szabó szerepét is.

A súlyos és örökre szóló következményekkel járó kérdések közepette miért szánt Isten időt két ember öltöztetésére, akik vérlázítóan engedetlenek voltak vele szemben, és cselekedetükkel az egész emberi fajt nyomorúságba döntötték? Azért cselekedett így, mert természete szerint nagylelkű, és anélkül tölti be szükségünket, hogy érdemeinket számba venné. Ádámnak sem ártatlansága, sem bűne nem kiváltója Isten irgalmának. Atyánk irgalmas, mivel ez örökkévaló természetének a része.

Isten boldogan cselekszik jót

Amikor első feleségemmel – aki már az Úrnál van – házasságot kötöttünk, az volt a kívánságunk, hogy az alábbi Szentírás-részletet olvassák fel a szertartáson, mivel úgy éreztük, Isten adta azt nekünk ígéretként:

„Az én népem lesznek, én pedig Isteniük leszek. Egy szívet és egy utat adok nekik, hogy engem féljenek mindenkor, és jó dolguk legyen nekik is, meg utódaiknak is. Örök szövetséget kötök velük, nem fordulok el tőlük, jót teszek velük, és olyanná teszem szívüket, hogy féljenek engem, és ne hajoljanak el tőlem. Örömmel teszek jót velük teljes szívvel és lelkemmel, és véglegesen elültetem őket ebbe a földbe.” (Jer 32,38–41)

Figyeljük meg az Isten jóságára alkalmazott kifejezést. Egy szívet ad, hogy *jó dolgunk legyen nekünk is és utódaiknak is. Jót tesz velünk, sőt örömet is leli abban, hogy jót tesz.* Nagyon helyénvalónak tűnik, nem? Ilyen ígéret két fiatalnak, akik odaszánták magukat, hogy teljes életükkel Istent szolgálják.

Jóságának bizonyítéka eredetileg nem azoknak az embereknek adatott, akik Őt szolgálták vagy „megérdemelték”. Egy olyan embercsoportnak adta, akikről Isten azt mondta, „ifjúságtól fogva mindig azt tették, amit rossznak tartok” (30. vers). Ezek az emberek több generáción keresztül fogságban voltak Babilonban, bűneik miatt.

Jeremiás könyvének néhány korábbi fejezetében Isten így szól ezekhez az emberekhez:

„Ezt mondja az Úr: Majd ha eltelik a babiloni hetven esztendő, akkor gondom lesz rátok, és valóra váltom azt a jó szót, hogy visszahozlak benneteket erre a helyre. Mert csak én tudom, mi a tervem veletek – így szól az Úr –: békességet és nem romlást tervezek, és reményteljes jövőt adok nektek.” (Jer 29,10–11)

Isten jósága megmutatkozik terveinek bizonyosságában, abban, hogy békességet és nem romlást tervez. Figyeljük meg: a 10. vers Isten jó szavára utal, amelyet ingyen adott, figyelmen kívül hagyva, hogy nyilvánvalóan nem érdemelték meg. A Samuel Storms idézet élő bizonyítékát látjuk itt, amely szerint a kegyelem nem kegyelem többé, ha Istennek kötelező azt visszavonni az emberi érdemtelenségek láttán. Ha valakinek az érdemtelensége nyilvánvaló, akkor a fogságban élő izraelitáké biztosan az. Isten mégis megígéri, hogy reményteljes jövőt ad nekik, és örömet leli ebben.

Isten irgalmas természetébe enged betekinteni Jól proféta is. Hatalmas sáskajáráson keresztül megnyilvánuló ítéletről profétál, amely minden fát és növényt felemészít majd, és egész országra kiterjedő éhínséget idéz elő. Ezután Jól előretekint a helyreállítás napjára, amikor a fák újra gyümölcsöt hoznak, a termőföldek ismét gabonával telnek meg, és a sajtókból bőven ömlik a must és az olaj. Mindeközben Isten a következő ígéretet teszi:

„Kárpótollak azokért az évekért, amelyekben pusztított a sáska, a szöcske, a cserebogár és a hernyó: az a nagy sereg, amelyet rátok küldtem.” (Jól 2,25)

Figyeljük meg Isten lenyűgöző nagylelkűségét! Nem korlátozza ígéretét arra, hogy pusztán helyreállítsa a föld eredeti termékenységét. *Kárpótolja* is őket azokért az évekért, amelyekben pusztított a sáska, amelyeket ők maguk vesztegettek el Isten ítéletére. Isten mondhatta volna: „Helyreállítom a földeteket eredeti formájában, de sajnós, az elvesztegetett évek nem jönnek vissza. Mindörökre elmúltak. Ezzel fizettek bűneitekért.” Akkor is nagylelkű lett volna, ha csak helyreállítja őket, de Ő továbbment ennél. Oly bőséggé teszi aratásukat, hogy visszanyerik az éhínség alatt elszenvedett veszteségeiket. Isten azt mondja, kárpótolja őket, bár nyilvánvalóan nem tartozik nekik semmivel.

Időről időre alkalmam adódik olyan emberek felé szolgálni, akik életüket tényleg „elszúrták”. Néhányan közülük még akkor, mielőtt keresztyének lettek, mások azután, hogy megtértek. Ezek az emberek általában siratják elpazarolt éveiket, amikor a bűnnek szolgáltak Isten helyett, vagy amikor éveket pazaroltak el immár keresztyénként.

Próbálom biztatni ezeket az embereket, és Isten kegyelméről beszélek. Nem ígérhetem meg nekik, hogy Isten kárpótolja őket az elvesztegetett évekért, ahogyan az izraelitákkal tette, de biztosítom őket arról, hogy Isten természeténél fogva kegyelmes. Bátorítom őket, hogy ebben a tudatban imádkozzanak, és imádság közben legyenek biztosak abban, hogy egy olyan Isten elé járulnak, aki nem vonja vissza kegyelmét érdemtelenségünk miatt.

Alkalmi prédikációk

Esketési igehirdetés

László Lehel

Nagysolymos

Tégy engem mintegy pecsétet a te szívedre...

Alapige: Énekek éneke 8,6-7

Kedves ifjú testvéreim!

Ezekben a napokban, hetekben sokféle érzés kavarg szívetekben: várakozás, reménység, az ünnepi készülődés izgalmi és sok minden más, amelyet talán meg sem lehet fogalmazni egyetlen mondatban. Érthető is a bennetek levő felfokozott életérzés, hiszen a házasságkötésnek az alkalma nagy lépést jelent életünkben, amelyet nem mindegy, hogy milyen irányba haladva tesz meg az ember. Ezen lépés megtételére nézve bizonyára már sok tanácsot kaptatok szülőktől, nagyszülőktől, testvérektől, barátoktól, ismerősöktől, de mindezeket túl jó, ha Isten igéje is elkísér a ti utatokon. Az Ő igéje most az alkalomhoz illően legelőször egy szerelmi vallomást ad ajkatokra, hogy ne csak egymás között valljátok meg a másik iránt érzett ragaszkodásokat, hanem Őelőtte is elmondjátok egymásnak az ige szavával: „Tégy engem mintegy pecsétet a te szívedre, mintegy pecsétet a te karodra.” Jó ebben az igei vallomásban megérezni Isten örökkévaló akaratának a megnyilvánulását, aki egymáshoz vezetett benneteket, és most is azt akarja, hogy minél közelebb engedjétek magatokat hitvestársatok szívéhez. Ő szól nektek igéje által úgy, ahogy mindig ott fog zörgetni szívetek ajtaján, valahányszor az Ő órája elérkezik és életetek valamely eseménye által bebocsátást kér, hogy Őt szívetek trónusára ültessétek. Jó egy percre elcsendesedni az Ő színe előtt ennek az ünnepi eseménynek a forgatagában, hogy a templom csendjében a maga mélységében is átéljétek azt a boldogságot, amit szívetek érez egymás iránt, amit a szülők éreznek érettetek, gyermekeikért, és amely örömmel, boldogságnak most mindannyian részesei vagyunk. Amikor nemcsak a külső történések kötik le figyelmeteket, nemcsak az ünnepi hangulatnak örültök, hanem elsősorban örültök annak, hogy egymást megismertétek, egymást megszerettétek és együtt akartok boldogok lenni, együtt akartok érvényesülni az életben. Méltó, hogy mindezért Istennek adjatok hálát és dicsőséget, hogy mindezt megköszönjétek Őneki, annak, aki emberi útjainkat vezérli, aki gondol emberi sorsunk alakulására és ilyen örömteli eseményekben részeltet az Ő kegyelméből bennünket, mint ez a házasságkötés.

Nem jelentéktelen dolog, ami veletek történik kedves testvéreim, úgy is mondhatnánk, Isten teremtői gondolatának a győzelemre jutása ez a pillanat, amikor két ifjú szív egy életre összekapcsolja magát a szerelemnek, a szeretetnek, az egymás iránt érzett felelősségnek a kötelékével. A felolvasott ige szerint, olyan erős a szeretet köteléke, mint a halál, kemény, mint a sír a buzgó szerelem, amellyel semmi más emberi érzés nem vetekedhet ezen a világon. Mint ahogy nem kerülhetjük el azt, hogy életünk bevégeztével sírba tegyék halandó testünket, mint ahogy nem győzhetjük le a halál hatalmát, úgy nem akadályozhatja meg senki és semmi azt, hogy a buzgó szerelem keresse, kutassa és megtalálja a társat, akit neki rendelt az Úr Isten. Maga a Teremtő, Mindenható Isten rendezte így, hogy mindennél erősebb legyen a szeretet, a szerelem érzé-

se, és semmi ne tudjon fölébe kertülni annak a gondolatnak, amelyet Isten már e világ alapjainak megvetésekor behelyezett emberi mivoltunk legmeghatározóbb vonásai közé. De további hasonlatokkal, metaforákkal is érzékeltethető a szerelemnek a nagysága, hiszen az ige további részében ezt olvassuk: „Lángjai tűznek lángjai, az Úrnak lángjai. Sok vizek el nem olthatnák e szeretetet, a folyóvizek sem boríthatnák azt el.” Ugyanolyan láng hajt a buzgó szerelemre, mint amely az Istenhez vezérel. Nem emészt meg, nem éget el, nem semmisít meg, hanem ellenkezőleg, megtisztít, felemel és egy titokzatos világnak tesz a részesévé. Nem véletlen, hogy nagyon hasonlítanak azok a szavak és kifejezések, amelyekkel az Isten és az ember közötti viszonyt írjuk le, azokkal a szavakkal, kifejezésekkel, amelyekkel a férfi-nő szerelmi viszonyát jellemezni szoktuk. Gondoljunk csak arra, hogy Isten és az Ő népe, Krisztus és az Anyaszentegyház közötti viszonyt legtöbbször a vőlegény-menyasszony bensőséges kapcsolatához hasonlítja a Szentírás. Ez fordítva is igaz, a vőlegény és menyasszony szerelme hasonlítható az Isten iránt érzett szeretethez, hálához és ragaszkodáshoz. Hiszen a szerelem, két fiatal egymás iránt érzett szeretete, vonzalma éppúgy kitartást, odaadást, bizalmat, hűséget igényel, mint a lélek Istenre tekintése, amikor Benne és Általa kívánja megtalálni a vágyva várt békességet. Szent Ágoston mondta: „a lélek természeténél fogva Krisztus eljegyzett mátkája s minden vágya akkor teljesedik be és ösztönei akkor elégűlenek ki, ha Krisztust megtalálta” Jelen összefüggésben így is fogalmazhatunk: az ifjúkori szív mindaddig nyugtalan, amíg meg nem találta élete társát, szerelmét és boldogságát.

Az igazi szeretet, a buzgó szerelem tehát a legnagyobb dolgok közé tartozik ezen a világon, a házasság pedig a legmagasabb rendű földi utaknak az egyike, amelyhez Isten vezetett el benneteket, kedves ifjú testvéreim, hogy azon mindvégig együtt menjetek. Fogadjátok el Isten tanácsát, útmutatását, amelyet nektek ezen alkalommal adott, és még nagyon sokszor fog adni az ige szavában vagy éleetek legkülönbözőbb eseményeiben, mert Ő szüntelenül veletek lesz, minden percben és minden órában. Jegyezzétek meg, amit az esküvői ige mondott az Énekek éneke 8,6–7-ben: „Tégy engem, mintegy pecsétet a te szívedre, mintegy pecsétet a te karodra, mert erős a szeretet, mint a halál, kemény, mint a sír a buzgó szerelem; lángjai tűznek lángjai, az Úrnak lángjai. Sok vizek el nem olthatnák e szeretetet: a folyóvizek sem boríthatnák azt el: ha az ember minden házabeli kincset adna is a szeretetért, mégis megvetnék azt.” Nem szabad elfeledjétek soha a szeretetnek eme nagy parancsolatát, vagy fölébe helyezettek más, anyagi, presztízs, vagy ki tudja milyen egyéb szempontokat, mert csak önmagatokat csapjátok be, ha alábecsülitek a szeretet nagyságát, éleetekben betöltött helyét, szerepét és fontosságát. Ahogy Pál apostol mondja a Szeretet Himnuszában: „Ha embereknek vagy angyaloknak nyelvén szólok is, szeretet pedig nincsen énbennem, olyanná lettem, mint a zengő érc, vagy pengő cimbalom. És ha jövendőt tudok is mondani, és minden titkot és minden tudományt ismerek is; és ha egész hitem van is ugyanannyira, hogy hegyeket mozdíthatok ki helyükről, szeretet pedig nincsen énbennem, semmi vagyok. És ha vagyonomat mind felételem is, és ha testemet tűzre adom is, szeretet pedig nincsen énbennem, semmi hasznom abból.” Végezetül pedig „megmarad a hit, remény, szeretet, e három, ezek között pedig legnagyobb a szeretet”

Kedves ifjú testvéreim! Tiszta szívvel és bátor hittel vállaltjátok az előttetek álló közös életet, az igaz szeretet iskoláját, a házasságot, és a gyermekáldás elfogadásának Istentől megjelölt feladatát. Tartsatok ki ezen az úton minden más, esetleg könnyebbnek tűnő lehetőség ellenére is, mert így megtaláljátok az életben mindazt a szépséget és boldogságot, lelki örömet és gazdagságot, amelyre minden embernek a legnagyobb szük-

sége van ezen a világon. Az Istennek békessége uralkodjék a ti szívetekben, melyre hivattatok is egy testben. Ámen.

Temetési igehirdetés

Bíró Endre
Bögöz

„Hatalmasan cselekedett velünk az Úr”

Alapige: Zsoltárok 126,3

Gyászoló testvéreim! Szomorú szívvel jöttünk mi ma a családi házhoz, hogy utolsó újjára kísérvük a már csak néhai B. Domokos testvérünket, aki életének 75., boldog házasságának 50. évében visszaadta lelkét Teremtőjének. A hűséges férj, édesapa, nagypapa koporsója mellett állva, vigasztalódásra vártok, hiszen azt vesztítették el, aki számotokra a legdrágább és legkedvesebb volt. Mindannyiunkat megdöbbenett hirtelen eltávozása, mert az elmúlt napokban még annyi álma, terve volt a jövődre nézve. Külső, földi sátorháza megromlott, ereje, egészsége napról-napra fogyott. A minden napra előírt gyógyszeradag mind nagyobb és nagyobb lett. Élete utolsó perceiben az asztal mellett ült, rajta az előkészített gyógyszerek, mellette a kinyitott Biblia. Vasárnap volt, délelőtt tíz óra. Istentiszteletre hívott az öreg templom harangja. A feleség templomba készült, oda, ahová még egy esztendővel előbb mindig ketten indultak. Szemét könny borította, feleségére emelte tekintetét. Annyit mondott: „Ugye Emmus, nem maradsz sokáig, hamar hazatérsz.” Ez volt utolsó szava és ő már hazatért az örök hazába, ahol nincs könny, fájdalom, gyász.

Délben újra megkondultak az öreg harangok és hirdették, hogy B. Domokos testvérünk hazatért. Első hallásra a vigasztalás ígéje furcsának tűnik, hogyan lehet örvendezni akkor, amikor gyász, veszteség, fájdalom szorítja össze torkunkat, szívünket? Úgy gondolom, hogy ha elhunyt testvérünk földi életére, pályafutására, vagy akár a halálára tekintünk, minden okunk megvan arra, hogy örvendezzünk, hogy hálával tele szívvel a zsoltárossal együtt mondjuk: „Hatalmasan cselekedett velünk az Úr, azért örvendezünk!” „Hatalmasan cselekedett velünk az Úr”, hogy őt nektek, nekünk adta. Isten drága ajándéka volt az ő élete hitvestársának, akinek hűséges gondviselője volt ötven éven át. Ajándék volt rokonainak, szomszédainak és egyházközségünknek, melynek harminc éven át tevékeny, buzgó presbitereként szolgálhatott. Józan református hitét cselekedeteiben is megtapasztalhattuk. A gyülekezeti istentiszteletekre szorgalmasan eljárt, Isten nevét a szentek közösségében segítségül hívta, az úrvacsorával rendszeresen élt és mindig előljárt az adakozásban. Töretlen hittel és szent bizalommal látott munkának az árvíz pusztítása után, hiszen az ő családját érte a faluban a legnagyobb kár. Háza majdnem odaveszett, udvarán minden állat elpusztult, asztalosműhelyében minden iszap alatt volt.

Tudott alázatosan meghajolni Isten akarata előtt és Jóbbal együtt vallotta: Ha a jót elvettük Istentől, a rosszat nem vennénk-e el? Tudott bővölködni és szűkölködni, mindenre volt ereje a Krisztusban, aki őt megerősítette.

„Hatalmasan cselekedett velünk az Úr”, hatalmasan cselekedett vele az Úr, mert olyan reménységgel ajándékozta meg, amely meg nem szégyenült, hogy semmi el nem

szakíthatja Isten szeretetétől, amely van a mi Urunk Jézus Krisztusban. Még betegségében is reménységgel nézett az örökkévaló holnap felé.

„Hatalmasan cselekedett velünk [vele] az Úr”, mert olyan szeretetet adott neki, amely Pál apostol szerint a legnagyobb és amely soha el nem fogyott. Ezt az ajándékba kapott szeretetet éreztétek és lángjánál melegedhettétek ti, akik most körbeálljátok koporsóját, de éreztük azt mindannyian, mert az a szeretet kisugárzott a gyülekezetbe is. Nem csak nektek, hanem nekünk is ajándék volt a közöttünk töltött hetvenöt esztendő. Mint az egyházközségünk presbitere, az ajándékba, a szolgálatba kapott táalentumaival hűségesen sáfárkodott.

„Hatalmasan cselekedett velünk [vele] az Úr”, mikor őt magához szólította. Mert Ő, a mi Urunk, aki e siralomvölgyben hitben, reménységben vezetete, és most Ő, az Élet Fejedelme jött el hűséges szolgájáért, Aki érette is meghalt és feltámadott. Aki azt mondta, hogy: „Aki hisz énbennem, ha meghal is él.” A halál tehát csak e földi zárandókút vége és semmiképpen sem az élet vége, csak a mulandóság vége. Az élet még tovább, folytatása van az örökkévaló házban. Azzal a reménységgel veszünk tőle búcsút, hogy nem csak emléke él tovább közöttünk, hanem ő maga is boldogságban s dicsőségben, mint akit Ura a számadáskor így fogad: „Jól vagyon, jó és hű szolgám, kevesen voltál hű, sokra bízlak ezután; menj be a te uradnak örömebe!” (Mt 25,23)

Cselekedhet-e hatalmasabban az Úr valakivel, minthogy befogadja az Ő dicsőségébe? Hálátelt szívvel köszönjük a neki adott, de ez étellel nektek, nekünk, Isten dicsőségére végzett szolgálatát, hűségét.

Pihenése legyen csendes, nyugalma áldott. Ámen.

A Biblia a halottas ágyon

A nagy orosz író, Dosztojevszkij haláláról így számol be lánya:

1181 januárjában történt. Az erőteljes férfit vérömlés lepte meg. Először nem vette komolyan a dolgot, de hamarosan be kellett látnia, hogy napjai meg vannak számlálva. Most is, mint élete oly sok megpróbáltatásában, a Biblia után nyújtotta kezét. Megkérte feleségét, hogy azt a Bibliát, ami hosszú számkivetésében is vele volt, hozza elő és olvassa fel az első, szemébe ötlő sorokat. Könnyeit rejtegetve ezt olvasta édesanyám:

„János védekezett és azt mondotta: nekem van szükségem a te keresztségedre és te jössz én-hozzám? Jézus így felelt: hagyd el ezt most! Úgy illik, hogy teljesítsük mindazt, ami méltányos.”

Miután édesatyám meghallgatta Jézus szavait, néhány pillanatig elgondolkozott, majd így szólt feleségéhez:

– Hallottad? Ne tarts vissza! Elérkezett az utolsó óráim. Meg kell halnom.

Ekkor Dosztojevszkij papot hívatott, meggyónt és magához vette az Úr szent Testét. Mikor a pap elhagyta a szobát, magához szólított minket, gyermekeiket. Kezünket kezébe fogta és még egyszer arra kérte anyánkat, hogy tüsse föl a Bibliát és olvassa fel a tékozló fiú történetét. Lehunytt szemmel és elgondolkozva hallgatta. A felolvasás végeztével így szólt hozzánk:

– Sohase felejtsetek el, amit most hallottatok! Bízatok Istenben és sohase kételkedjétek megbocsátó szeretetében! Én szeretlek titeket, de az én szeretetem semmi az Isten irántunk táplált szeretetéhez. Ha tehát megtörténne, hogy bűnt követnétek el, sohase esetek kétségbe. Hiszen ekkor is gyermekei maradtok és bizton remélhetitek, bűnbánó szívetek otthonra talál szerető szívében.

Ezután megölelt mindnyájunkat és áldását adta reánk. Sírva hagytuk el a betegszobát. Az előszobában összejöttek a rokonok, barátok és Dosztojevszkij betegségének híre hamarosan elterjedt a városban. Édesapám valamennyiüket fogadta és mindenkihez volt egy-két jóságos szava. Lassan azonban megfogyatkozott testi ereje és egy újabb vérzés következtében elveszítette eszméletét. Ekkor kinyitották szobájának ajtaját és beengedték a rokonokat és barátokat. Így szemtanúi lehettek a nagy író halálának. Csendben, némán álltak a haldokló mellett. Édesanyám halkán sírdogált és az ágy mellett térdelt. A haldokló még mondani akart valamit, melle fölemelkedett, de nem értették suttogását. Azután lassan elhalkult lélegzése és meghalt...

Tanulmány a restaurálásról

Ravasz László

A református templom*

Isten önmagában olyan felséges és tökéletes, hogy Őt senki sem foghatja föl és senki sem ismerheti meg, csak önmaga. De Istennek az az akarata, hogy Ő a maga dicsőségét megjelentse és tükröztesse. Magát jelenti meg és dicsőségét tükrözteti a Kijelentésben. Istennek magakijelentése a legelső, legcsodálatosabb, minden imádásra és hálaadásra méltó műve. A kijelentés tényéből következett a teremtés, a váltáság és az örök dicsőség. Isten azért teremtette az embert a maga képére és hasonlatosságára, hogy legyen, aki e mulandó világban Őt megismerje, szeresse és imádjja. Evégből szerzette a Kijelentés történelmi rendjét, a Szent Írást, s evégből hívta létre Fia által az Anyaszentegyházat, melyben a világ teremtésétől a világ végéig egy kiválasztott seregnek megmutatja a maga dicsőségét. Ha már most templomnak nevezzük azt az eszmei helyet, ahol Isten a maga dicsőségét azoknak, akik Őt imádják, megmutatja: azt kell mondanunk, hogy az első templom az egek egében, az örök dicsőségben, a színről-színre látás világában van, ahol Isten orcája előtt az angyalok udvarolnak. A második eszmei templom ennek már jelképes tükröződése, az egész teremtett mindenség, amelyben minden lény azáltal, hogy él és van, tudva vagy tudatlanul, Isten orcája előtt áll és Neki hódol.

De nyilvánvaló az is, hogy Isten az embert különös méltóságra teremtette és különös szolgálattal bízta meg. Ennek bizonyosága az, hogy a maga képére és hasonlatosságára formálta, halhatatlan lelket adott bele s okos szelleme előtt megmutatja a maga dicsőségét úgy, amint megmutatta Mózesnek, amikor őt a sziklaüregbe állította, ahol elmenendő vala. Ez a sziklaüreg, a kiválasztott kívánatos hely, ahol Isten dicsőségét kiváltképpen megláthatjuk: *a templom*.

Ha Isten azért teremtette az embert, hogy megismerje, imádjja és szeresse, világos, hogy az emberi életnek azok a legmagasabb és legboldogabb pillanatai, amikor egész lényét Istennel való foglalkozás tölti be. Mondjuk azt így: amikor *találkozik az ő élő Istenével*. Istentiszteletnek nevezzük azt a találkozást, amikor a magát kijelentő Isten színe elé bocsátja az őt imádni óhajtozó embert. Ez a találkozás kétféleképpen folyhat le. Vagy úgy, hogy a magányos lélek egyes-egyedül, titkos kamrácskájában hódol felséges és örökkévaló Istenének; vagy pedig úgy, hogy egy kiválasztott társaság, emberi csoport, azok, akik Isten ismeretéről és imádásáról egy hitet vallanak és azonos érzéseket táplálnak, együtt jelennek meg az élő Istennel való találkozásra. Amaz a magányos istentisztelet, emez a gyülekezeti istentisztelet. Összefüggésükből világos, hogy egyik a másikat nem pótolhatja, nem nyomhatja el, hanem mindenik feltételezi, szüli és kiegészíti a másikat. A gyülekezeti istentisztelet akkor igazi, mély és foganatos, ha olyan emberek gyakorolják, akik magányos óráikban is találkozni szoktak Istennel; és aki Istennel egyedül találkozni szokott, még nagyobb szomjúságot és ellenállhatatlanabb indítást érez arra, hogy magához hasonló testvéreivel együtt, egymás hitét táplálva és erősítve, jelenjék meg az Úr orcája előtt. A gyülekezeti istentiszteletnek finom gyökérszállai tehát átnyúlnak a magányos istentiszteletek csendjébe.

Mindabból, amit elmondottunk, nyilván következik, hogy minden istentisztelet, így a gyülekezeti istentisztelet is *társalkodás formájában* megy végbe. Azért szoktak a fe-

* In: *Magyar Református Templomok*. I. Bp. 1942.

lek találkozni, hogy közösségük legyen egymással. Az egymással való közösség legteljesebb kifejtése a társalkodás. Ebben a társalkodásban Isten megszólal, mint magát kijelentő Úr, s elmondja atyai szívének tanácsait, érzéseit, végzéseit engedetlen, és mégis szerelmes gyermekei iránt. Megszólal a gyülekezet is s elmondja a fölséges és irgalmas Istennek háláját, kiönti a magasztalás poharát, elsírja bűnbánatának könnyeit, köszön és kér, vall és hallelujáz. Amit Isten mond, az az igében szólal meg: a Kijelentésben és a Kijelentés tolmácsolásában: a prédikációban. Amit meg a gyülekezet mond, az imádságban szólal meg, külön és közösen mondott, magányosan vagy együtt énekelt imádságban. Ha ezenkívül az istentiszteletnek van olyan központi jelképes cselekménye, amelynek végrehajtásában áll maga az istentisztelet: ebben a jelképes cselekményben is az istentiszteleti párbeszéd két eleme megtalálható: cselekményében Isten üzen valamit, ugyanakkor, amikor az ember kérdez, vagy pedig üzenetre felel. Világosan bizonyítják ezt a mi sákramentumos istentiszteleteink.

Ha az Istennel való ünnepélyes találkozás, amelyet istentiszteletnek nevezünk, láthatatlan, belső lelki találkozásnak emberi cselekményekben, emberi személyek által, tehát mintegy e világ anyagában való kifejezése, kell lennie egy olyan időnek és helynek, ahol és amikor ez a találkozás végbemegy. Az idő az ünnep, a hely a *templom*.

Hol épül a templom, az Istennel való találkozás helye? Először ott építették meg, ahol Isten biztosan megtalálható. Például, ahol már megjelent, ahol a gyülekezet hite szerint lakozik, ahol azt a tárgyat őrzik, amelyet dicsőségének hordozójául választott, mondjuk: képét, szövetségládáját, írását, kőtábláját, kenyerét, mannáját. Ha a templom ott van, ahol az Isten lakozik, a templomnak nemcsak az a feladata, hogy körülhatárolja és megjelölje ezt a helyet, hanem az is, hogy elrekessze a profán világtól és kiszakítsa a hitetlenség vagy a hétköznapi szürke közösségből. A templom tehát gyülekező hely, ahová találkozóra sietünk. A templom elkülönítő hely, zárt menedék, ahol megszabadulunk a világ zavaró gondjaitól és keressük az Istennel való meghitt találkozást.

Már most megállapíthatunk a templomra vonatkozólag némely alapvető szabályt. Ezek szerint a templom mindig *gyülekezeti hajlék*. Egy embernek, két embernek nem lehet templomot építeni. Viszont, mint gyülekezeti hajlék, csak akkora sereget fogadhat be, amekkora egyszerre, együtt, Istennel zavartalanul társaloghat. Csak olyan embereket fogadhat be, akik mind részt vesznek az istentiszteletben. Másnak, mint áhítatoskodónak, a gyülekezetben nincsen helye. Mivel a társalkodás magával hozza azt, hogy Isten az ő igéjében beszél az ő népéhez, csak annyi ember gyűlhet össze istentiszteletre, amennyit élő szóval össze lehet fogni és le lehet kötni. A templomnak a mindennapi élet középpontjában van a helye, hogy mindenki lehetőleg a legrövidebb idő alatt elérje, de úgy kell megépülnie, hogy körülötte szabad tér legyen, amely a maga közbevetettségével elválasztja Isten különálló hajlékát az emberek profán hajlékaitól. Nem helyes dolog a templomot oda építeni, ahol az emberek nehezen közelítik meg, még a falubeli domb tetejére sem – bármily festői látványt nyújt is a hegyen épített templom, kivált, ha régi várfallal van körülveve, még abból az időből, amikor a templom a község egyetlen erődtéménye volt –, mert az emberek, különösen az idősebbek és a betegesebbek, nem tudják eléggé látogatni.

Templomaink külső és belső alkatára, berendezésére istentiszteletünk teológiai alapelvei további fontos szabályokat állítanak fel. Az embernek Istennel való társalkodása csak az Ő Kijelentésében lehetséges, mégpedig a Szent Írásban irodalmi testet öltött kijelentésében. Istentiszteletünk tehát *bibliai tisztaságú kell* hogy legyen. Ez azt jelenti, hogy követni kell a Szentírás törvényét és gyakorlatát. A Szentírás alaptörvénye, hogy *Isten lélek, s akik Őt imádják, szükség, hogy lélekben és igazságban imádják*. A mi istentiszteletünk alapvető, uralkodó vonása a *szellemiség*. A szellemiségből következik,

hogy az ige istentisztelete: Isten szól hozzánk a maga Kijelentésében és mi felelünk rá úgy, ahogy a Kijelentés erre minket megtanít. Zsoltáraink, énekeink, hitvallásaink, imádságunk, az imádságnak mindenféle formája valójában azokat a mintákat követi, azokat az utakat járja, azokkal a gondolatokkal és lehetőségekkel él, amelyek a Szentírásban állnak előttünk. Ebből következik, hogy távol tartunk istentiszteletünkől minden olyan vallásos szokást, gyakorlatot, szertartást, amelyet Jézus nem rendelt, az apostolok nem gyakoroltak. Bármilyen megható, költői szépségű és mély értelmű szokás termelődött is ki a Szentírásból és az őskeresztyénségen kívül, mi a magunk istentiszteletében ennek helyet nem adunk. Az a két szertartásunk: a keresztelezés és az úrvacsora, nem emberi rendelés, nem leleményes jelenet tömeghatások elérésére, hanem egy isteni parancs végrehajtása, olyan isteni parancs, amelyet megváltoztatni vagy kiegészíteni szentségtörés.

Ebből következik a református templomra nézve: nincs *benne látható oltár*. Maga az oltár is láthatatlan, mert láthatatlan benne az áldozat. Ömberünket áldozzuk meg, hogy újemberünket nyerjük vissza, tehát a tulajdonképpeni láthatatlan oltár maga a gyülekezet. Ez a nagy áldozás az igehirdetés által megy végbe, a Szent Lélek újjászülő munkájában. Ezért a református templom középpontjában áll az a szék, ahonnan Isten igéje elhangzik. Nevezzük görögösen katedrának, vagy magyarul szószéknek: képe a magát kijelentő Isten jelenvaló hatalmának és dicsőségének. A szószék nem lehet túlságosan magasan, mert nem lehet az igehirdetőt elszakítani a gyülekezettől. Helyes, ha a középpontban olyan magasan áll, amilyen magasságot a közérthetőség, a láthatóság és a családiasság megkíván. Egyebekben pedig legyen elég tágas a szabad mozgásra. Ne engedje látszani az igehirdetőnek egész testét, de ne is takarja el úgy, hogy csak a feje és a válla látszódjék, mintha egy kisebb kútból beszélne. Legyen úgy világítva, hogy az igehirdető jól lásson: lássa a gyülekezet arcát, a gyülekezet is lássa az igehirdető arcát és mozdulatait, de ne legyen úgy elhelyezve, hogy a fényforrás akár a gyülekezet, akár az igehirdető szemét bántsa és a figyelésben akadályozza. Legyen a templom úgy megépítve, hogy mindenki lássa és hallja az igehirdetőt, lehetőleg szemben vagy kevésé oldalt. Ez azt jelenti, hogy a református templom alaprajza lóhere levélhez, liliumhoz, patkóalakhoz hasonlít, amelynek fókuszában, szárában, nyílásában áll a szószék.

Közvetlenül a szószék előtt legyen az Úr asztala és a keresztelező medence. Körülöttük tágasabb térség, amelyen az úrvacsoraosztás, konfirmáció végbemehet, a keresztelezésnél a családtagok csoportosulása megtörténhetik. A padok sugárszerű közzel felszeletelten, félkörívben fussanak. Legyenek kényelmesek, tömörek s mindkét oldalukon szabadok. Kalapnak, botnak, esernyőnek a pad asztalának belső felén helye legyen, s ha csak lehetséges, a templom fűtését is úgy kell intézni, hogy a lábtartó deszkázat vagy támasztékok alatt vonuljanak el a melegítő csövek. Fűtésre a lábnek és az alsótestnek van szüksége, a felsőtest télikabátban kiállja jól azt a hideget, amely egy jól látogatott és a padok lábtartói alatt fűtött templomban érezhető. A szószékkel szemben, az átelleni karzaton van az orgonának a helye úgy, hogy a lelkész lássa a kántort és az énekkar ott ülő tagjait, akik lehetőleg ritkán szolgáljanak énekkarként, annál tevékenyebb részt vegyenek a gyülekezeti ének vezetésében.

A keresztyénség a világosságnak a vallása. Krisztus azt mondta magáról: „Én vagyok a világ világossága.” Máskor azt a hivatást írta elénk: „Ti vagytok a világ világossága.” Ennélfogva a református templomot éppúgy, mint az egész istentiszteletet, a nagy belső és külső világosság jellemzi. Ezért a világosságért és tisztaságért nagyon megküzdöttünk, teméntelen áldozatunkba, bizonyágtételünkbe és vérünkbe került. Nagyon meg kell tehát becsülnünk. Semmi sem idegenebb a református ember számára, mint a félhomályosnak épített templom, amelyből mesterségesen kizárták az Isten nap-

jának világosságát, s akkor a sötét templomban nyomorúságos emberi gyertyákkal és mécsesekkel próbálják pótolni a hiányzó napfényt. Nincs a katolikus vallásnak található jelképe, mint az az eljárás, hogy az Isten kijelentésének, az evangéliumnak, a Szentírásnak ezer napnál tündöklőbb fényét mesterségesen kirekesztik az életből, s akkor emberi találmányoknak, hagyományoknak, rendelveknek a pislákoló mécsesével és sápadt gyertyalángjával próbálják pótolni. Elérhetik vele, hogy szorongó, titokzatos érzéseket keltenek a hívőben, aki hajlandó az értelem fényforrásától elszakadni és áhítatos, ködös hangulatoknak rabjává lenni. Hajlandó arra gondolni, hogy véges az emberi elme és ki van szolgáltatva azoknak, akik neki világosságot adnak. De ezért a kis előnyért megcsúfolja a Kijelentés tündöklő világosságának boldog tapasztalását, azt az áhítatos érzést, amit a fölkelő nap látására érez a teremtett mindenség, s azt a kibeszélhetetlen valóság-érzést, amely a napfényben álló embert eltölti. Ebből azonban az is következik, hogyha este tartunk istentiszteletet, vagy pedig bármi okból odakünn sötét van, a templomot éppúgy kell világítanunk, mint az otthonunkat. Tisztán és világosan akarjuk látni magunkat, egymást, az igehirdetőt, Isten igéjét és az egész szertartásnak minden látnivalóját. A templomok világítását tehát úgy kell rendezni, hogy erős legyen, anélkül, hogy sértő fényforrások bántanák a szemet.

Istentiszteletünk evangéliumi tisztaságából következik, hogy templomaink fala fehér, semmiféle kép vagy ábrázolás benne nincs, festménynek, szobornak nyoma sem található benne. Nem azért, mintha a kép magában bálványimádás volna, vagy ma már attól lehetne félni, hogy a művészet együgyű lelkeket bálványimádásra vezetne, hanem azért, mert őseink egy nagy harcot állottak: tüntettek egy evangéliumi elv mellett s egy igazságnak levonták végső következményeit, s ez ránk nézve olyan jellegzetes hagyomány, amelyet kegyeletes lélekkel hordozunk tovább s mindenkori istentiszteletünkkel újra meg újra vallást teszünk arról, hogy őseinknek e nagy harcban a mi hitünk szerint is igazuk volt. Ez az elv határvonala annak, hogy minden művészet mely határig érvényesülhet a mi istentiszteletünkben. Érvényesülhet az építészet a mi elveink szerint szerkesztett templom kivételében; érvényesülhet a költészet énekszövegeinkben és zsoltárainkban; érvényesülhet a zeneművészet énekeinkben és éneklésünkben, de már például különálló zenedarabokat istentisztelet alatt előadni nem szabad. Ének nélküli zenekarnak sem lehet szerepe gyülekezetünkben. A szóló-éneklés is ellentétben áll a gyülekezeti elvvel, éppúgy, mint ahogyan ellentétes a díszítő elemek között minden emberi alakot ábrázoló, vagy arra emlékeztető rajzolat.

Az Isten háza alapján véve családi ház. A családfő maga Isten, mi, a körülötte letelepedő sereg az Ő házanépe. Ezért a templomainkban állandó rend érvényesül. Elvben mindenki egyenlő, mert tagja Isten kiválasztott és egybegyűjtött családjának; de a család fogalma hozta magával azt, hogy tagjaik között rendet kell tartani. Előbb jönnek az öregek, azután a fiatalok. Előbb a férfiak, azután az asszonyok. A gyermekek, mindazok, akikre vigyázni kell s akiket szem előtt kell tartani – mert ez a csendes és helyes fegyelmezés – ne legyenek távoleső, eldugott csoportban magukra hagyva. Lehetőleg elől üljenek, mindenkinek a szeme láttára. A presbiterek olyan helyen üljenek, ahol a gyülekezet tüköréül mindenki láthatja őket, ők mindenkit láthatnak, figyelemmel kísérhetnek s ha szükség van rá, bármikor bárhol segíthetnek. Minden presbiter ott legyen a templomban, de nem az a fontos dolog, hogy ő kényelmesen üljön, hanem az, hogy mindenki helyet kapjon s ebben ő legyen a legfőbb segítség. A presbiter olyan, mint a hajón a kapitány és a tiszt. Szolgálatban és felelősségben legelől áll, de a süllyedő hajóról legutoljára megy el. A házigazda nem ülhet akkor, ha vendégei állnak. A presbiter nem azért van a templomban, hogy reprezentáljon, hanem azért, hogy szolgálatot teljesítsen.

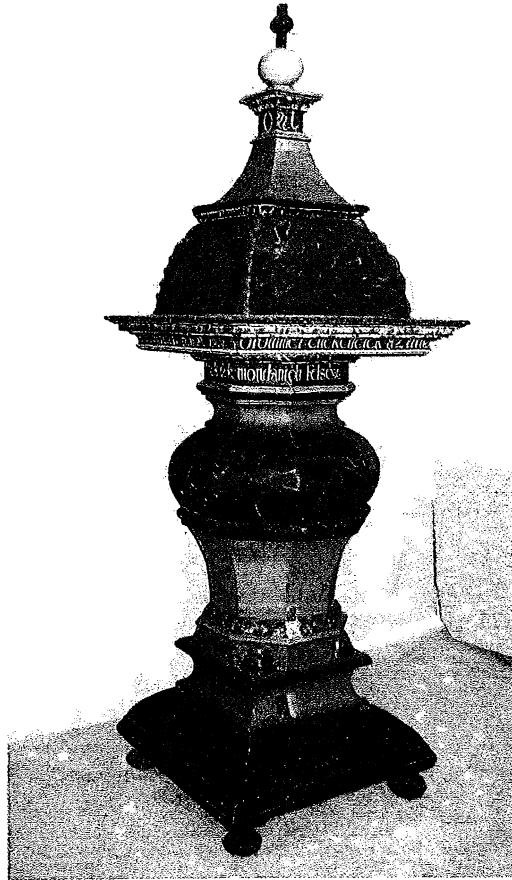
A családi ház fogalma hozza magával, hogy a templom nem lehet túlságosan nagy. Roppant boltívei alatt nem veszhet el az emberi hang. Kőpillérei nem sugározhatnak elviselhetetlen hideget. A református templom nem lehet óriási dóm, monumentális bazilika. Legfeljebb pár ezer embert fogadhat falai közé úgy, hogy mindenki hall, mindenki lát mindent, mindenki részt vesz az egész istentiszteleten. Nem szabad tehát arra törekednünk, hogy nagy, drága, századokra vagy évezredekre szóló templomokat építsünk, hanem arra kell törekednünk, hogy kis, csinos, ízléses *gyülekezeti hajlékot* emeljünk és azokat megtöltsük buzgó, imádkozó atyafiakkal. A reformációnak azokban az országaiban, ahol az egész nemzet mindenestől fogva reformálttá vált, az áthozott középkori dómok nyomasztó hatással voltak a gyülekezeti életre s megakadályozták az igazi bensőséges evangéliumi fejlődést. Bármely református gyülekezetet meg lehetne ölni azzal, ha a Szent Péter templomát ajándékoznák neki gyülekezeti hajlékul. Kénytelen volna benne magának egy „szent sátor” építeni.

Sokan szemünkre hányják, hogy a reformáció nem teremtett olyan templomstílust, mint az ókor a bazilikában és a románban, a középkor a gótikában, az újkor a barokkban. Azért nem fejlődhetett ki jellegzetes református templomstílus, mert ahol a reformáció egy egész nemzetnek az ügye volt, ott átvette a reformáció előtti évszázados építményeket; ahol pedig a reformátusság elnyomott és küzdő kisebbséggé vált, nem volt meg hozzá az anyagi ereje és számbeli súlya, hogy évszázadokra szóló stílust teremtsen. Mégis a világ összes evangéliumi templomairól le lehet vonni egy olyan stílusbeli egységet, amely csak az Ige egyházát jellemzi, s arra nézve egzisztenciális. Különösképpen áll ez a kis falusi mesterek által épített templomokra. Ezeknek a tanulmányozásával lehet összeállítani a református templomépítés már eddig meghozott szabályait, s innen lehetne kifejleszteni a helyes és tiszta magyar református templomstílust. Ehhez az kellene, hogy egyházunk vezetősége a kérdés iránt nagyobb felelősséget érezzen s határozottabb ellenőrzést gyakoroljon. Minden egyházkerületben meg kell szervezni a központi műszaki tanácsot, s csak olyan templom építésére vagy átalakítására volna szabad engedélyt adni, amelyet ez a szakértő bizottság műszaki és teológiai szempontból kifogástalannak ítél. Ha ez a könyv ennek a nagy célnak jó szolgálatot tesz, megjelenése a református egyház szempontjából is áldásosnak nevezhető.

A lapot alapította: D. dr. Csiha Kálmán és Nagy László
Főszerkesztő: Jenei Tamás
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa
40079 Cluj/Kolozsvár, str. I. C. Brătianu/Király u. 51.
Tel: 0264-592453; Fax: 0264-595104; Email: belmisszio@reformatus.ro
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Kis Miklós
Sajtóközpontjának nyomdájában
Felelős vezető: Tonk István
Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos
Olvasószerkesztő: Salamon Emese
Számítógépes szedés, tördelés: Nagy Andrea
ISSN 0254-4458

A Marosvásárhelyi Református Vártemplom
éneklőszéke a felújítás előtt